Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

M. Dalgaard
og
B. Bjerre
Træk
om J. Bjerre
og Ane Marie
1903.

Statsbiblioteket
400011476161

Nogle Træk

om

Jakob Bjerre og Ane Marie

i

Nissumby.

Samlet af

Mariane Dalgaard og **Bertel Bjerre,**
Lomborg.

Udgivet af

Anna Fink og **Jakob Bjerre,**
Møllegaarden, Lemvig.

Trykt som Manuskript for Venner, August 1903.

Optegnelsen af nærværende Træk blev begyndt under en hyggelig Samtale i Brændgaard i Vejrum for 7 Aar siden. Hver Gang jeg kom der siden, fik jeg altid et Par Træk til, og jeg kom der tit. Saa mangt et enkelt lille Træk har glædet os, og da vi var enige om, at der var meget, som fortjener at huskes, har vi samlet følgende ud fra det Synspunkt at tage alt med, som vil kunne glæde deres Efterkommere, og saa vidt muligt give et Helhedsbillede af dem og deres Tids Forhold.

Bogen maa jeg tilegne mine Forældre *Ane Kathrine Bertelsen* og *Bertel Jacobsen Bjerre*, Lomborg Skole, med Tak for den Fritid, der har gjort det muligt at samle de gamle Minder. Dernæst en Tak til alle, som har givet Oplysninger, særlig Ane Maries Søster, vor kære gamle Inger i Søllergaard, Søren Brunsgaard og Mads Brændgaard. Til alle Hjem, hvor der bor Efterkommere af Bedstefader og Bedstemoder, maa jeg sende en „Tak for sidst".

Bertel Bjerre.

For 300 Aar siden, ca. 1600, fødtes den ældste af *Jakob Bjerres* Stamfædre, som vi kende Navn paa. Han hed Peder og boede vist i Lille Bjerre i Sir ved Holstebro.

Hans Søn Peder Pedersen boede nemlig i Lille Bjerre. Det nævnes 1690.

Hans Søn Jakob Pedersen, f. Jan. 1669, d. 22. April 1737, blev gift med Margrethe Kristensdatter, f. 1672, d. Nov. 1762, en Datter af Kristen Sørensen i St. Bjerre og kom saa til at bo der.

Hans Søn Niels Jakobsen, f. 1717, d. 1. April 1792, var den yngste af 7 Søskende, se Bjerre-Slægtens Stamtavle. Han blev gift 5. Juli 1770 med Ane Lauridsdatter, f. i Maj 1727, d. 11. Febr. 1803. Han boede i Vester St. Bjerre. Gaarden var nemlig bleven delt mellem to af hans Brødre i V. og Ø. St. Bjerre. Saalænge hans Broder havde V. St. Bjerre, tjente han ham. Hver af Gaardene fik ved Udskiftningen 3 Tdr. 6 Skp. 1 Fdk. $^1/_2$ Alb. Hartkorn efter gl. Matrikel.

Følgende Uddrag fra Skifteretsprotokollen fra S. 239 i Viborg Arkiv er skrevet af Ridefogden paa Ausumgaard, Franz Andersen.

> Da hidtilværende Fæster af det væsterste Stæd i Stoer Bjære i Siir Sogn, Christen Jakobsen, haver formedelst sin og Kones Svaghed og høje Alder overdraget samme sit Fæste til sin Broder Niels Jakobsen med nu forefindende Besætning og Bohave inden og uden Døre, alt som det nu forefindes der efter Christen Jakobsens og Hustrus Død forbliver ved Gaarden imod, at han Niels Jakobsen og om han dør da efterfølgende Fæster stedse forsørge benævnte Christen Jakobsen og gamle

Hustrue deres Livstid, af Gaarden eller i dets Ermangling 2 Tdr. Rug og 2 Tdr. Byg aarlig, og naar en af dem afgaar, da det halve og efter deres Død da besørge dem en hæderlig Begravelse; saa stæder og fæster jeg Thomas Just Jermin til Ausumgaard, deres kongelige Majestæts Consistorialraads o. s. v.: ligesom jeg ved dette stæder og fæster ernævnte Niels Jakobsen det mig tilhørende væsterste Sted i Stoer Bjære af Hartkorn 3 Tdr. 5 Skp. $^1/_2$ Alb., der ham af Broderen saaledes godvilligen er andraget paa følgende Conditioner: 1) Betaler aarlig Landgilde til hver Martinii 10 Rd. 2) Alle kongelige Skatter af nærværende og paakommende. 3) Bringe her til Ausumgaard aarlig 2 Læs haarde Tørv samt forretter een Dags Høslet med River paa Ausumgaards Mark eller hvor anvises. 4) Gør aarlig 2 Rejser, een lang paa 8te og een kort paa 4re Mil, samt vedligeholde sin Andpart ved Ausumgaards Kast Dige. — 5) Intet af Ejendommen at borttage eller misbruge. — 6) Rette sig efter hans Majestæts Lov og Forordninger, samt er sit Herskab eller Ordre hørig og lydig, alt under dette Fæstes Forbrydelse.

Ausumgaard, den 5te Aug. 1770.

Th. J. Jermin.

* * *

Imod at jeg overlader Gaarden til min Broder Niels Jakobsen, haver jeg mig selv forbeholden min og Kones Livstid efterskrevne: Uden Døre: 1) En sort hjælmet Kvie, som jeg selv, naar godt synes, sælger. — 2) Tvende Faar i Foder og Græs. — 3) Tromlen benøtter jeg mig af dens Leje, den kan udbringe aarlig af Fremmede. Inden Døre: 2 Sølv Bægre, en stor og en mindre dito. — $^1/_2$ Dusin Sølv Skeer, 2de store ægte Kister efter gammeldags Fasson, Klæder til 2de Sænge, 2de tin Fade og $^1/_2$ Dusin tin Talerkner, samt en tin Suvsskaal, en mæssing Fad, en tin Thepotte, en Kobber Thekjeddel og 4 Par Kopper, samt en malet Spejel, een Bibel og en bedendes Kjæde.

Det anførte forbliver ved Gaarden efter Christen Jakobsen og Kones Livstid, undtagen ovennævnte Kvie, som han selv, naar findes for godt, afhænder.

Ausumgaard, den 5te Aug. 1770.

Christen Jakobsen. Niels Jakobsen.

Aproberet af J. Jermin.

* * *

Niels Jakobsens Medarvinger vilde i Godhed og Kjærlighed formaa ham til, at han vilde tage i Betragtning, at hans afdøde Broder og Hustru havde efterladt sig nogenledes gode Omstændigheder og altsaa mente, det kunde være billigt, de deraf maatte nyde noget; hvorover de formente, at han vel uden derved selv at tage Skade, kunde tilstaa dem i Arv efter forbenævnte afdøde = 200 Rd., som kunde blive delte mellem alle Arvinger efter Loven, saa kunde derved ald Desputter og Fortrædeligheder samt dermed følgende Beskyldninger fra begge Sider forbigaaes, hvilket Forslag de haabede han ikke desputerede, siden samme var grundet paa ald Taalelighed og Billighed. — Arvingen Niels Jakobsen, som med Forundring havde anhørt de øvrige tilstedeværende Arvingers Paastand og Forslag, kunde ikke skjønne eller gjøre sig Begreb om, hvorledes de kunde faa Anledning til at gjøre saadan en urimelig og uanselig Forslag, siden Stervboens forhen registrerede og vurderede Effekter noksom udviste det samme og ved Auctionsholdelse kan udføres i det højeste til een Hundrede mindre til tov Hundrede Rigsdaler, hvorover han maatte med ald Retsindighed disputere den foranførte Paastand; dog i Betragtning af den Kjærlighed, som han har til sin afdøde Broder og Hustru samt den Venlighed og gode Forstaaelse, han endnu havde for sine Medarvinger, saa vilde han, imod at blive raadig over de forhen Registrerede Effecter, til forbenævnte navngivne Arvinger, endskønt det var imod hans Formue, udløse og betale = 200 Sld., siger tov Hundrede

Slette Daler, hvorudi han for hans Person ej fordrede eller forlangte nogen Arvelod, ligesom og vilde forbinde sig til desforuden at betale dette Skiftes Bekostning tilligemed hvad bevislig Gjæld hans afdøde Broder har efterladt sig. De øvrige forannavngivne Arvinger havde ikke ventet andet end som at Niels Jakobsen før havde accorderet de af dem proposiderede 200 Rd.; men havde imod ald Formodning resolveret at være af ham andsat i 200 Slette Daler; saa var de endelig tilsinds ligesom de forhen har meldet alt for at undgaa ald Desputter og Fortrædeligheder, som medfører Beskyldninger paa alle Sider ligesom og at herved bevidne, at de ikke intenderede til Niels Jakobsens Tab, Last eller Afgang, vilde og derfor modtage de af ham tilbudte tov Hundrede Slette Daler, som af Skifteforvalteren maatte blive reporterede imellem alle Arvinger. Skifteretten kunde ikke disputere denne mindelige Akord og Forening om de forbenævnte Arvepenge = 200 Sld., skjøndt det vel syntes efter Stervboens Omstændigheder, at Arvingerne derudi havde været Niels Jakobsens altfor nærgaaende, men siden samme Fordring er sket i Kjærlighed og Venlighed, saa blev og dette i saadan Henseende aproberet.

* * *

Da vi har nøjere Besked om Ane Maries Hjem end om Jakob Bjerres Hjem, medens de vare unge, omtale vi først Overgaard i Naur. Her blev Ane Marie Sørensdatter født d. 18. Oktober 1805. Hun vokste op som den næstældste af 19 Søskende. Medens mange af Pigerne gjorde meget Arbejde ude i Gaarden, var Ane Marie altid inde for at passe Børnene og hjælpe Moderen. Hun var stille og flink, skikkelig og dygtig. Enhver holdt af hende. Men hun var lidt tung i Sind og lidt tungnemmet. Da hun gik til Præst sammen med en af sine Søstre, blev denne stillet øverst, medens hun selv blev stillet nederst. Hun kunde ikke lære saa meget udenad, som der krævedes i den Tid. Dengang havde de en ret stor Bibelhistorie, som blev afløst af en mindre, Balles Lærebog og Kingos Salmebog. Meget skulde læres udenad

som f. Eks. Evangelierne til Søndagene. Skrivning lærte de ved at skrive i Sand med en Pind. Omkring paa Væggene i Skolen hang Kort med Bogstaver og Tal. En af Lærerne i Naur Skole inddelte Børnene i Hold. Hvert Hold skulde saa undervises af en af de dygtigste Elever, der fik en Pegepind og et Skilt, som vedkommende bar paa Brystet som Tegn paa, at han eller hun skulde undervise. Hvert Hold blev anbragt ved et Kort, og naar Læreren fløjtede i en lille Fløjte, rykkede Holdene frem fra det Kort, de stod ved, til det næste.

Som ung var hun meget smuk, fornuftig og fredelig og kom godt ud af det med Pigerne. Hun pralede ikke af nogen Ting.

Hendes Fader var dygtig og rar, men naar det tog ham, kunde han være meget stræng. Ellers var han venlig af Sindelag. Han dansede godt, f. Eks. den toppede Høne, og prøvede det tit ogsaa som ældre. Som det var Skik, at Formuen spillede en Rolle ved Giftermaal i de Tider, var det ogsaa Tilfældet, da han giftede sig. Han fik dog ikke blot en velhavende, men ogsaa en særdeles dygtig og god Hustru. Han holdt ogsaa af hende og var endogsaa tilbøjelig til Skinsyge, hvad der ikke var Spor af Grund til. Han var Sognefoged i 14 Aar, handlede en Del med Kreaturer i Egnen og sagde somme Tider, at han kunde tjene ligesaa meget om Søndagen ved Handelen, som det kostede ham at holde Tjenestefolk Ugen igennem.

Hans Forældre havde Ophold i Gaarden. Hans Fader, Ane Maries Bedstefader, var ofte baade „uen og gal“ og var vanskelig at stille tilfreds. Han vilde have, at hans Høns skulde sidde under Bordet i hans Stue. Til sidst havde han kun en Høne, den fik man da skaffet af Vejen, men han sagde da: „Nu lever jeg ikke længe, nu er min Høne død“. Overtroen sagde, at naar en Høne døde, vilde der ske Dødsfald. Da han blev ældre, vilde han ingen Bukser have paa, da de vare ham for besværlige at knappe, men drev Kreaturer til Marked iført et Skørt. Det var der flere der gjorde paa den Tid, men det blev den Gang anset for sært. Hans Kone syntes heller ikke om det. Han var i det

hele en Særling, skønt man mente dog ikke, at han manglede noget paa Forstanden. Naar han kom i Tanker om, at han vilde have Præsten hentet, og naar denne saa kom og gav sig til at læse for ham eller tale til ham, afbrød han ham med at klage over, hvor daarlig han havde det: A haar et det og a haar et det. Han gik formentlig da i Barndom.

Hans Kone, Ane Maries Bedstemoder, var kristelig sindet og kunde læse. Den sidste Nat hun levede, blev hun ved at sige: „Jesus løs de haarde Baand!" De bleve begge 96 Aar. Ogsaa hun havde dog Tidens Strenghed. Hun vilde slaa sine Børnebørn og brugte dertil f. Eks. Reb, der havde ligget i Saltlage. Hjordpigen kunde de vanskelig beholde i Tjenesten for hendes Strengheds Skyld. Deres Folk kunde de ellers godt beholde, nogle i mange Aar, som Beren Drejer. Han udførte meget Arbejde.

Synes Ane Marie ikke at have arvet noget af sin Faders Slægts Strenghed, er det saa meget klarere, at hun har arvet sin Moders Mildhed. Dennes Forældre døde tidligt, medens hun endnu var Barn. Hun blev saa sat i Pleje hos Læreren i Naur.

Omkring 16 Aars Alderen blev hun gift. Dengang forstod hun sig ikke meget paa en saa stor Gerning, som hun gik ind til. Men de fæstede dygtige Piger, som hun lærte en Del af, som f. Eks. gamle Jens Willemoes' Kone. Hun blev derved ualmindelig dygtig, saa hun gjorde næsten alt Arbejde inden Døre. Hun skildres som lille og spids af Legemsbygning, lidt skudt over Ryggen, livlig og saa „forskrækkelig" god. De havde de første Aar 1 Tjenestepige, senere ingen, da Børnene voksede til. Hun stod for Brændevinsbrænderiet, opvartede Handelsmændene, der gjorde Ophold der. Naar de kom om Aftenen, skulde de have Mellemmad og $^1/_2$ Pægl Brændevin og naar de rejste, skulde de have Mellemmad med og en hel Pægl. Det var Driverne, der drev Kvæget til Marked eller „aj æ Sønden". Der kunde være 14—16 ad Gangen. Særlig passede hun paa, naar der var Drenge med og de tit skulde blive ved Kreaturerne for at passe paa dem, at Drengene ikke bleve glemte. Handelsmændene eller Opkøberne var der ogsaa. Det skete saa jævnlig

at det næsten var en Kro. Desuden overnattede Kræmmerne der, som gik med Kram. Da det blev forbudt at brænde Brændevin og gaa med Kram, var Politiet paa Færde for at slæbe af med Kræmmernes Varer og Befolkningens Redskaber til at brænde Brændevin med. En Nat kom da ogsaa til Overgaard Byfogden fra Holstebro med en Del Karle. Han gik til Vinduet og sagde: „Sover Du Søren. Du faar lukke op for os. Det er meldt, at der er to Kræmmere, som overnatte her i Nat". Søren svarede, at der var nok to Karle. Den ene var en Slægtning af dem, som han ogsaa var, og den anden var en Karl, som var med ham. Søren lukkede da op. Byfogdens Folk havde stillet sig ved alle Døre; men Søren kom dog ud til Karlene i Karlekammeret, og de fik fat i Kræmmernes Poser og kom ud paa Marken ad en Dør paa Sydsiden af Laden, som Byfogdens Folk ikke havde opdaget. Da Kræmmerne mærkede, hvad der var paa Færde, gemte de deres Papirer, saa de heller ikke bleve fundne. Byfogden og hans Folk kunde nok tænke, at de vare Kræmmere, og bad Gaardens Folk saa meget om at sige, hvor deres Poser var, for at de kunde spare den Ulejlighed at skulle gennemrode hele Gaarden. Dette blev ogsaa udført. Alle Værelser, Loftet, Udhusene, Hø og Halm blev undersøgt uden Resultat. Endelig kom de til Døren paa Sydsiden af Laden, saa forstod de nok, hvordan det var gaaet til, og de opgav aldeles at søge længere. De vare ikke ved godt Humør, da de gik.

Fik de fat paa Poserne ved en saadan Lejlighed, tog de dem med og Kræmmerne fik en Mulkt, ligesom man fik det, naar de opdagede, at man brændte Brændevin. Kunde man ikke skaffe Kræmmerens Poser ud af Huset, spredtes Varerne gerne omkring paa Høloftet, saa var det vanskeligere at finde dem.

Et stort Arbejde havde hun med Hør og Uld. Hun spandt 5—6 Lispund Uld hvert Aar. Børnenes Tøj holdt hun i Orden. Til hver Søndag skulde det efterses, om der var Huller paa deres Strømper. Hun kom ikke meget ud i Besøg hos Folk, og hun plejede næppe at være ude en Time før hun sagde: „A ska' te'n aa hjem".

Naar hun skulde have Korn til Mølle for at faa lidt Byg til Pandekager og Dippelse, græd hun som Regel, da Søren ved saadanne Lejligheder kom i Tanke om, at hun brugte for meget.

Baade Vinter og Sommer kom de op Kl. 4 om Morgenen, fik Davre inden Kl. 5, Mellemmad Kl. 8, Middag Kl. 12, $1^1/_2$ Times Middagssøvn, Mellemmad igen Kl. 5 og Nadver om Aftenen. Man havde næsten ingen Lygte, hvorfor man gik i Mørke og arbejdede om Vintermorgenerne. Om Vinteraftenerne spandt Moderen og Pigerne „Tov", Karlene snoede Sim og bandt Kurve.

Til Middag fik de tør Fisk og sød Villing saa godt som hver Dag, aldrig Kød eller Flæsk. De fik to Læs Fisk (Hvilling) om Aaret. Naar Børnene passede Faarene i Marken, fik de ofte Mellemmad og røget Sild med. Man havde god Ost, men Smørret var som Regel ikke saa godt. Mælkefadene stod paa tre Hylder oppe under Sovekammerets Loft. Fløden blev hensat ved Kakkelovnen og vilde let baade blive sur og muggen, hvis der ikke blev passet nøje paa.

Brødet blev bagt af Byg og Rug, saaledes at der kom 1 eller 2 Skæpper Rug til 1 Tønde Byg. For at sikre sig, at have Korn til Brød, hvis Kornet skulde slaa fejl et Aar, gemte man altid saa meget Korn, at man havde nok til 2 Aar. Loftet var noget gammelt, hvorfor man havde indrettet en Plads dertil ude i Laden. En Bagning tog lang Tid, da man degnede den første Dag, æltede det op den anden Dag, slog det op den tredie Dag og bagte det den fjerde Dag. I de Tider var det almindeligt, at naar man begyndte at spise af en Bagning, bagte man straks den anden. Saa havde man altid gammelt Brød og det var mest drøj. Kornet var jo groft malet, kun lidt af det tæmsede de til Sigtebrød. Som Hvedebrød brugtes Bakkelser og gode Raad af fin Bygmel. Smaakager havde man ikke, medens Ane Marie var hjemme som ung. Det kom først noget senere. Man begyndte at drikke Kaffe ved enkelte Lejligheder. Ved Gilder fik man Mellemmad og varm Øl, Bakkelser og gode Raad. Man dansede meget den Gang. Juleaften fik de i Overgaard Byggrød og Fisk, i de senere Aar Suppe.

Den Aften de havde Julefremmede, fik de gerne Bogegrød (Boghvedegrød). I Julen var de unge ude til Gilde hver Aften. De kom gerne hjem Kl. 12, for at faa sovet ud til næste Dag.

Juleaften og de Dage, de havde været til Alters, læste Søren Overgaard gerne Bordbøn og de sang Salmer af Kingos Salmebog. Nytaarsaften plejede han at synge: „Af Højheden oprunden er". Ofte læstes lange Bønner, men det kristelige Liv bar i den Tid Præg mere af det pligtmæssige end det aandsløftede, mere af Lov end af Evangeliet; men der var i deres Kreds megen sund Glæde og der var noget friskt over Menneskelivet den Gang.

Om Julen havde de mange Pebernødder, som Moderen syntes tog for megen Tid og Arbejde.

Ved Pinsetid havde de altid Pinsevækild. De unge fra Overgaard og Bjerre samledes da paa Sir Lyngbakker. De legede da alt, hvad de kunde finde paa, holdt hinanden i Hænderne og dannede en Kreds med Ryggen vendt ind mod Kredsen og løb rundt, saa de var nær ved at knække baade Arme og Ben. Somme Tider besøgte de flere Steder, hvor der blev holdt Blus, saa blev det sent, før de kom hjem. Da man begyndte at bage Smaakager, Kringler af Bygmel, og nogle da kom med en Kurv Kringler og en Flaske Mjød, saa var det rigtig morsomt.

St. Hans Marked var en af Aarets Begivenheder. Den varede i 3 Dage. Der var man med. Det fortælles, at naar Handelsmændene drog til Marked, skulde Døtrene i Overgaard ud at sprede Møg paa Marken, saa Folk kunde se, at det var dygtige Piger, som det var værd at gifte sig med.

Blandt de ejendommelige Skikke paa den Tid kan nævnes, at der holdtes større Sammenkomster ved Barnedaab. Der var ofte 5 - 6 Vogne, som kørte til Kirke. Ved Gudstjeneste blev alle i Kirken, medens der holdtes Nadver.

Naar en Kirkegangskone gik i Kirke, ofrede som oftest alle Koner der var i Kirke den Dag. Det var en Ære, der vistes hende, og en Indtægt for Præsten, der gerne fik 4 Skilling af hver, og for Degnen, der gerne fik 2 Skilling.

Ved Bryllupper var der flere ejendommelige Træk. Et

Bryllup varede 2—3 Dage. Naar Dagen blev bestemt og Folk vare indbudte, sendte man „Sendpiger“ med „Send“: Æg og Gæs o. s. v. til Bryllupsgaarden, men de fik deres Kurv med hjem igen fyldt med Brød og Kager. Ved Bryllupstoget var der altid Forriddere, somme Tider en halv Snes Ryttere, de red gerne omkap. Til Ane Maries Bryllup var der 8. Ved Gildet fik de ikke blot Mellemmad, varm Øl og Fisk, men paa den anden Dag, naar de vare færdige med at spise, kom der store Fade ind fulde af Kovringer og Bakkelser, og saa skulde enhver, baade Mænd, Kvinder og Børn have en Kovring og et Par Bakkelser, som de skulde tage med hjem. Det blev hele Læs de fik med, da en Kovring havde Størrelse som en Tallerken og var 2—3 Tommer tyk. Naar Kovringerne bagtes, lagdes to sammen, men saa, naar de kom ud af Ovnen, bleve de skaarne fra hinanden. Det gav dem en smukkere Form.

Musikanterne ved Bryllupsgilde spillede ved Døren hver Gang der kom en Vogn til Gaarden. De vare med i Bryllupstoget for at spille. Den 2den Dag om Morgenen gik Folk hjem for at sove og kom saa igen.

Ved Bordet gik der en Mand rundt med en Tallerken for at samle Penge ind til Spillemanden. Det var i Overgaard en Skrædder, der forstod at lade Munden gaa og gøre Løjer. Han begyndte gerne med, at Spillemandens Bue eller Violin var gaaet i Stykker, de fik give en Skærv til at faa den sat i Stand o. s. v.

Den 3die Dag tog Brud og Brudgom hjem til deres egen Gaard tilligemed hendes Forældre og Søskende og Folkene, som havde vartet op i Bryllupsgaarden, og Naboerne omkring deres nye Hjem samledes der ogsaa. Senere hen hørte man op med at sende Æg og Gæs, men gav Penge, 4—6 Rigsdaler, i Stedet for som Brudeskænk.

Der var umaadelig meget Arbejde at udføre baade ude og inde i de Tider. Der var saaledes Brændevinsbrænderiet. I Overgaard tog de 1 Td. Korn og 1 Td. Kartofler og mæskede, d. v. s. æltede det sammen i kogende Vand i et Kar af Størrelse som deres store aflange Spisebord. Naar man havde taget lidt deraf og lagt i et lille Kar og rørt Gær deri, stod

det hele hen en Dags Tid. Indholdet af det lille Kar heldte man da i det store tilligemed 3 Kedel varmt Vand. Saa stod det i 3 Dage for at gæres; derefter blev det kogt i 3 Timer i en Kedel med tæt Laag, hvorfra der førte et Rør ned i et Kar. Dette Rør gik igennem en Tønde med koldt Vand, saa at Dampen fra Kedlen fortættedes til Vædske, som kaldtes Drank. Saadan blev man ved at koge i 2 Dage, 3 Kedler fulde hver Dag. Dranken, de saaledes havde faaet, blev saa kogt en Gang til paa samme Maade og nu var det Brændevin, der blev heldt i en Kølekedel, siet gennem en Læderpose og sat hen i 3 Ankere. Denne Brændevinsbrænden blev de ved med næsten hele Aaret, da der gik saa megen Brændevin med til Handelsfolkene og Kræmmerne, som gjorde Ophold der. Selv brugte de ikke meget. Hverken Søren Overgaard eller Karlene drak nogensinde for meget. Det var ogsaa et stort Arbejde at faa lavet alt det Tøj, de brugte. Det er allerede nævnt, at Moderen spandt 5—6 Lispund Uld alene. Om Vinteraftenerne sad desuden 3—4 Piger ved Rokkerne. Naar man skulde lave Hørgarn, ordnede man først Hørren, efter at den var slaaet, og bredte den ud paa Marken for at tørres; dernæst skulde den i Ovnen for at tørres endnu mere. Hver Gang de havde bagt Brød, skulde altid en ind i Ovnen, ligesaa varm den var, for at feje den, saa at de kunde tørre Hør derefter. Naar Hørren saaledes var tørret, blev den heglet i en Hegl, en Maskine, hvori Hørrens Straa blev knækket saa mange Steder, at de stive Skaller faldt af den. Af Hørren spandt og vævede man saa Lærred til Linned, der ikke var saa lidt ru og pigget at faa paa. Hør Trændgarn med Uld slaaet paa brugtes til alle øvrige Klædninger.

Søren Overgaard gik klædt i rød spids strikket Hue med en Dusk i Spidsen og med en flosset Kant forneden. Det hændte gerne hver Juleaften, naar de sad ved Bordet og han læste Bordbøn, at der var en eller anden af de mange Børn, som ikke kunde lade være at le, saa sendte han den røde Hue ned paa Synderen, som saa nok skulde iagttage den tilbørlige Tavshed. Dernæst havde han Bluseærmer, sid Vest, Manschettes Knæbukser og blaa Hoser. Paa Bukserne

havde han Sølvspænder ved Knærne eller Sølvknapper, paa Skoene Sølvspænder. Naar han var ude, havde han sid Frakke og høj Hat. Naar Døtrene gik til Gilde, havde de Snørliv af stribet Tøj, røde Ærmer og rødt Skørt. Moderen gik i samme Dragt. De brugte altid Vingkappe, ogsaa som smaa til Skole og til Præst. Det gav Moderen meget at bestille med Strygning.

Som Brændsel brugte de Lyng og Lyngtørv. Kakkelovnene vare de gamle Bilæggerovne. Fyrstedet i Køkkenet var en Forhøjning inde under Skorstenen af Sten og Ler og af Form som et firkantet lavt Bord. Midt foran paa Ovnfladen var der en Metalplade. Paa denne sattes en Trefod af Jern, hvorpaa Gryden kunde staa. Naar der skulde koges noget, lagdes Gløder oven paa Pladen, og der sattes Lyngtørv op omkring Gryden. Gløderne holdt man altid vedlige, da det var vanskeligt at tænde Ild med Flintesten, et Stykke Staal og Fyrsvamp, som man brugte den Gang, naar Gløderne gik ud.

Om Foraaret skulde Væggene kalkes inde og klines ude. Somme Steder maatte man køre langt for at faa Ler til at kline med. Man lavede en Lavning i Jorden, hvori Leret blev æltet, ved at man drev Kreaturerne rundt i det. Blev disse trætte, vilde de lægge sig i Leret, og undertiden kunde de falde forover i det, saa der kunde være Fare for, at de skulde miste Livet. Det var ingen god Behandling til dem. Ofte laante Husmændene nogle Kreaturer til at ælte med, og de havde som Regel flere Mure, der vare faldne ned. Man klinede Væggene med Hænderne uden at bruge Murske. Blev det Regnvejr, var Arbejdet ødelagt, og hvis man klinede for tykt et Lag paa, faldt det ned af sig selv. Det ubehageligste Arbejde var dog, at glatte Væggene af tilsidst ved at „livi" dem, da man selv blev liviet med det samme. I Overgaard var det først Pigernes Arbejde, men senere skulde Karlene gøre det. Dette Arbejde tog 14 Dage i Overgaard, andre Steder somme Tider en Maaned.

De havde meget at gøre med Vejene, særlig i Overgaard, mens Søren var Sognefoged. Kongen plejede hvert Aar at komme Vejen fra Holstebro til Lemvig. For at de kongelige vidsporede Vogne kunde komme frem, lagde de

Lyng paa Vejen og Sand der ovenpaa. Søren Overgaard skulde sørge for Vejen fra Krunderup til Lind.

Ogsaa ved Agerbruget havde de Arbejder, som man ikke tænker sig længere. Man bragte Muldet fra de midterste Furer i en Ager, der blev brækket op, hjem for at bruge det til at blande med Gødningen i Møddingen.

Foruden Brændevinsbrænderi, Arbejdet med at hegle Hør og kline Vægge og gøre Vejc i Stand, kan Lysstøbningen nævnes som et femte Arbejde, som man nu næsten er helt ukendt med.

Overgaard var den Gang det største Samlingssted i Vestjylland for Handelsmænd, der drev mod Syd med Kreaturer. Vi kan med det samme meddele nogle Træk om Jakob Bjerre, som Handelsmand.

Vi meddele nogle Træk, saaledes som vi har hørt dem, uden nogen bestemt Orden. Blandt de Mænd, af hvem Jakob Bjerre fik Raad og Støtte, kan særlig nævnes Jens Stokholm, Kabbel. Da han vilde giftes og sætte Bo, vilde hans Ven og Kompagnon ikke, at han skulde købe Nissumby, men en større Gaard. Om Efteraaret drev han 3—4 Gange mod Syd (ligesom de andre Handelsmænd) med Kreaturer og omsatte gerne 3—400 Stykker. Man havde dem gerne i Flokke paa 40 Stk. og havde et Par Mænd til at passe hver Flok. Med Heste handlede han mest senere, ogsaa efter at han var bleven gift. Han red altid, havde en Koras til sine Sølvpenge. Andre fik man nemlig ikke. Han var gerne med Kreaturerne for at passe, at Folkene ikke drak, og at Kreaturerne blev passede. Ofte red han omkap med de andre Handelsmænd, for at faa Plads til sine Kreaturer „i æ Sønden". To slog sig gerne sammen paa Hjemrejsen for at køre Pengene hjem, men paa Hjemvejen kappedes man igen. Det gjaldt nu om at komme hjem og faa Kreaturerne opkøbt, inden de andre kom. Mærkelig nok ere mange af de større Handelsfamilier, som han den Gang levede sammen med, gaaet til Grunde, f. Eks. Familien Vandborg.

Pengene, der blev bragt hjem i en jærnbeslaaet Kasse, bestod jo kun af Sølvmønt. Naar Kassen kom hjem i Stuen,

fik Børnene somme Tider det Løfte, at de maatte faa alle Pengene, hvis de kunde slæbe Kassen over Dørtrinet. De smaa udførte da altid et hæderligt Arbejde derpaa, men det lykkedes dem aldrig.

I Aaret 1864 lukkede Tyskerne for Udførselen af Kvæg fra Danmark. Jakob Bjerres Søn, Mads, der da var Handelsmand ligesom sin Fader, havde i den Anledning bedt Henrik Øje fra Vaabenbøl ved Husum om at lade ham vide, naar Tyskerne igen aabnede for Udførselen; thi man kunde den Gang tænke sig til, at de i Længden ikke selv kunde undvære Kvæget fra Danmark. Budskabet kom, og Jakob Bjerre og hans Søn Mads kørte straks til Munkesgaard ved Lemvig, nu Nørremark, for at købe 12 Stude, som stod der, men her havde Niels Brejnholt, Sønder Vinkel, købt dem om Aftenen. Her var altsaa ogsaa kommen Budskab. Jakob Bjerre og Mads kørte da til Poul Herup i Dybe, hvor der var 12 Stude, men her var samme Brejnholt kommen dem i Forkøbet, og de vilde derfor af Sted igen. Konen vilde imidlertid lave en Kop Kaffe til dem, men Jakob Bjerre vilde af Sted, og blev kun ved Konens indstændige Bønner holdt tilbage for at faa Kaffen. Da de havde siddet en Tid, rejste Jakob Bjerre sig op og udbryder: „Hvor Satan blev det Kaffe af". Det var ualmindelig rare Folk der i Gaarden, og disse Ord gav et Sæt i den bitte Mand. Konen siger da, at de vare lige ved at skænke Kaffen op; men det varede endnu en halv Times Tid. Saa kom Kaffen. Da den var drukken, rakte Jakob Bjerre Konen Haanden og sagde: „Nu faar Du Tak, bitte Kone, men hvis jeg skulde vente saa længe efter min Kaffe hver Dag, saa fik jeg Vorherre Død aldrig Kaffe". Konen, som blev helt betuttet, siger nu: „Jeg har saa tit hørt Tale om Jakob Bjerre, men hvor mange Børn er det Din Kone har", hvorpaa Jakob Bjerre svarede: „Vi har 17". „Herregud", sagde Konen. „Ja, ja bitte Kone", svarede Jakob Bjerre, „Du skal da betænke, at de kom ikke paa én Gang". Fra Herup kørte de til Brumsgaard i Dybe, hvor der stod 28 Stude. Af disse købte de de 14 bedste for 35 Rigsdaler Parret. Om Eftermiddagen solgte Manden de andre Stude til Slesvigeren Lorens Løkke for 45 Daler Parret.

Jakob Bjerre tjente øjensynlig kun Penge ved Handelen med Svin et Aar. Svinehandelen drev han mest, førend han købte Gaarden. De andre Aar tyktes han, at han tabte ligesaa meget ved Svinehandelen om Sommeren i de daarlige Aar, som han tjente om Vinteren ved at handle med Kreaturer.

En Sommer lettede Svinehandelen sig. Den 1ste Gang han var „i æ Sønden", tjente han godt, 2den Gang tjente han endnu mere. For at komme hurtig hjem, købte han sig en god Hest, som næsten var ødelagt, da han naaede hjem til Store Bjerre. Saa hurtig red han. Han fik nu straks en af sin Faders gode Heste og red paa den i 2 Dage. Saa kom han hjem, men ogsaa denne Hest var nu næsten ødelagt. Kristen Bjerre, hans Fader, vilde da vide, hvor mange Svin han havde købt. Det vidste Jakob Bjerre ikke, 400 havde han selv købt; nogle Folk havde han sendt ud for ogsaa at købe, men hvor mange de havde købt, vidste han ikke. — Senere viste det sig, at han i alt havde købt 700 Svin. — Da hans Forældre hørte, at han selv havde købt 400, og der var købt mange flere, som han ikke vidste Tal paa, bleve de saa bedrøvede, at de gav sig til at græde; ogsaa de gode Heste havde jo haft det haardt. Det klarede imidlertid snart op. Den Dag, han tog imod Svinene, solgte han 200 til en Tysker, der kom, og tjente en Daler paa hvert Svin. Mens han red paa sin Faders Hest, kom han i Fousing i Følgeskab med en Handelsmand, Kristian Møller Hyldgaard. Enhver af dem vidste, hvad den anden red efter, og af Sted gik det i flyvende Fart. Da de havde redet om Kap en Tid, siger den ene: „Det kan da ikke hjælpe, at vi kommer saadan farende til Niels Nauersgaard". Denne havde nemlig købt 50 Svin. Saa bleve de enige om at dele Fortjenesten, og den ene af dem købte Svinene. Da Jakob Bjerre kom til Lemvigsegn, kom han i Følgeskab med en anden Handelsmand, som imidlertid kom i Tanker om, at han vilde til Thyland. Jakob Bjerre red til Harboøre, hvor han fik at vide, at en Thybo havde opkøbt en hel Del Svin. Den anden Handelsmand havde allerede sat over Oddesund, men Jakob Bjerre satte over Kanalen, lod Hesten svømme, red til Thy-

boens Gaard i fuldt Firspring, og da han han havde købt Svinene, kom den anden Handelsmand i Gaardleddet. De Par Dage tjente han mere ved Svinehandelen end nogensinde ellers. Det havde sin Grund i, at han havde købt den gode Hest „i æ Sønden", og havde redet saa hurtig, hvorfor han var kommen en halv Dag for ud for andre Handelsmænd.

Den af Jakob Bjerres Brødre, som han som ung Mand mest kom sammen med, var Niels Bjerre paa Tvis Kloster. De besøgte ofte hinanden, særlig naar den ene var ude paa Handelen. De gik og talte, sad og talte, stod og talte, laa og talte, saa paa hinanden og talte, og tit, naar Niels Bjerres Kone kom op om Morgenen, vare de ikke komne længere end til Sengekanten, hvorpaa de endnu sad og talte. Saa maatte de i Seng lidt for igen at begynde at tale sammen.

Engang drog de sammen „aj æ Sønden" med Svin. Niels Bjerre var ogsaa Handelsmand. Som Regel havde de gerne Kram med paa Tilbagevejen, og ofte var der mange Handelsfolk i Følge med hinanden. Naar de skulde forbi Toldkrontrollørerne, maatte de sprede sig for at faa deres Kram (Manufakturvarer) over Grænsen, uden at Kontrolløren skulde have sin Næse deri. Fik denne fat i en Handelsmand, vidste han nok, at der var flere Folk, og stavede saa omkring af alle Kræfter for at faa fat i dem. Var der en Handelsmand, som havde Folk med sig, gik han da gerne i Midten for at kunne advare de øvrige, hvis én faldt i Toldkontrollørens Hænder. Den Gang var der nu ogsaa en hel Del Handelsmænd, som kørte paa en Vogn. Over Grænsen spredte de sig med Undtagelse af nogle faa, deriblandt Jakob og Niels. Toldkontrolløren kom og plukkede løs i Niels's Klæder for at mærke, om han var stoppet ud med Kram. Niels, der var tynd og kilden, kunde ikke taale Toldkontrollørens Pluk i Siderne. Han slap derfor straks fri; men Jakob Bjerre maatte aflægge en Visit hos Toldkontrolløren, som beholdt alt det Kram, Jakob var stoppet ud med under Klæderne. Uheldigvis havde Jakob blandt andet noget meget godt Tøj, som Niels havde købt i Hamborg til et Sæt Tøj til sig selv. Dette havde Jakob altsaa ogsaa maattet give Slip paa. — Engang senere driver Niels igen med Svin mod Syd og træffer samme Told-

kontrollør. Denne vil nu købe en Gris af ham, og der bliver bestemt en Pris. Imidlertid opdager Niels Bjerre, at det er samme Toldkontrollør og siger da: „Nu skal jeg finde en Gris til dig, som passer bedre for dig", og han viste ham da en Gris, der omtrent var ligesaa god som den første, men forlanger kun den halve Pris for den. Toldkontrolløren fik altsaa Grisen af Niels Bjerre, og de sidder og snakker noget sammen, og under Samtalen fortæller Niels Bjerre, hvorledes han havde mistet sit gode Tøj. „Kan du kende det", spørger Toldkontrolløren da, og Niels Bjerre svarer: „Ja jeg kan, det var noget svært godt Tøj, saadant saa det ud". Toldkontrolløren trak da en Skuffe ud, hvori Tøjet laa, og Niels Bjerre fik sit Tøj igen.

En Gang solgte han et Par store Stude til en Mand i Skive, og trak selv med dem til Struer, hvor de skulde afleveres. Da han kom dertil, drak Studene meget Vand, men Manden, som havde købt Studene efter Vægt, var misfornøjet dermed. Jakob Bjerre sagde: „Studene ere mine, og jeg har Lov til at gøre med dem, hvad jeg vil. Vil Du ikke have dem, kan jeg godt beholde dem".

Engang fik han Anvisning paa, at der var 4 Stude til Salg i Troldborg. Der blev forlangt saa lidt for dem, at han kunde tjene en Del ved Handelen, men da det var en Enke, som da ejede Gaarden, vilde han ikke, at Folk skulde sige, at han havde narret hende, og købte dem ikke.

Jakob Bjerre opkøbte Heste og Stude i Thy, Mors, Salling og i sin Hjemegn. Der var ikke mange Opkøbere, der i de Egne omsatte saa meget som han i den Tid, da han handlede mest.

Handelen foregik om Foraaret og Efteraaret. Der blev da holdt Marked i hver Uge „i æ Sønden", i Husum eller i Tønder, 3 Uger ved Majdagstider og 3 Uger omkring 1ste November.

Af Omsætningssteder var Holstebro Markederne de største paa hele Vestkysten, særlig paa Grund af, at den store Mængde Stude, som Thyland producerede, kun kunde føres Syd paa, ved at lade Studene svømme over Oddesund. Og da Stormvejret kunde forhindre Overførselen i flere Dage,

maatte denne altid foregaa flere Dage forud for Markedsdagene.

Af Opholdssteder for de store Flokke Stude var Overgaard Hede i Naur den mest bekvemme og mest afbenyttede, og til sine Tider var der flere Hundrede Stude i de 2—3 Dage, der gik forud for Markedet. Naar Forholdene vare saadanne, at der kom mange Handelsmænd forud for Markederne, kom de derop.

Af nærværende Billede kan det ses, hvordan en Gæstgivergaard saa ud, hvor de Mænd logerede, som i den Tid omsatte hele Udførselsproduktionen fra Vestjylland helt ned i Ditmarsken.

Foruden det almindelige Præg, som Overgaard havde tilfælles med andre Hjem i Følge Tidens Forhold, har dette Hjem faaet et ejendommeligt Præg som Samlingssted for Handelsmændene.

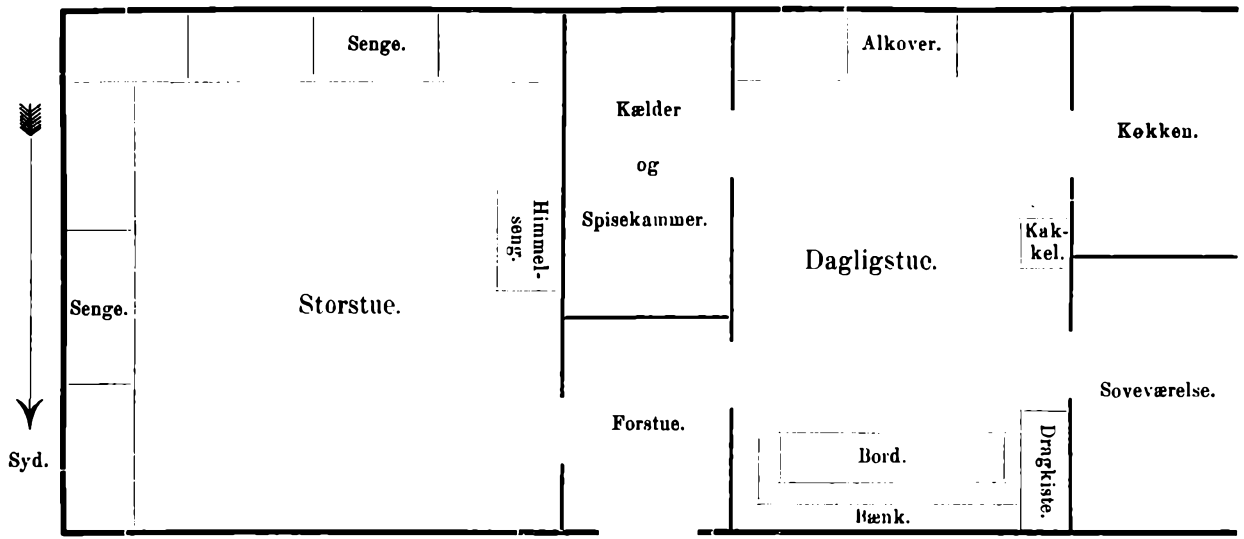
Et Par Træk om Søren Overgaards Karakter skal vi endnu tage med:

Ved en bestemt Lejlighed syntes Søren Overgaard, at Gud havde været særlig god imod dem. En stor Del af Sognets fattige kom en Dag og sagde hans Kone Tak for, hvad der var blevet givet dem, uden at hun forstod, hvad Grund de havde til at takke hende, men hun fik saa Sammenhængen at vide: Søren Overgaard havde i Stilhed gaaet omkring og givet de fattige nogle Gaver.

Som gammel Mand sagde han en Gang til Bertel fra Nissumby og en Kammerat af denne, da de som Drenge var i Besøg i Overgaard: „Ja Børn, færdes stil i Verden, saa spøs I et lont". Det forstod Drengene ikke den Gang. Deres Tanker derved var nærmest, at de da gerne vilde være vidtberømte.

Niels Bjerres eneste Barn var Kristen Nielsen i V. St. Bjerre, f. 4. Maj 1772, d. 12. Decbr. 1834, gift 23. Maj 1794 med Maren Jakobsdatter, f. 30. Maj 1774, d. 23. Juni 1828 fra Lille Bjerre (se Stamtavlen).

Kristen Nielsen mindes som stille og rolig af Natur. Skønt det var daarlige Tider, købte han dog et Stykke Eng til Gaarden. — Han kørte en Gang til Kridtgravene i Hjerm

Den vestlige Del af Stuehuset i Overgaard.

efter et Læs Kridt. Da han der bad om noget at drikke, bragte man ham en Dunk med Brændevin, men efter at have smagt, hvad det var, sagde han med et Mundheld, han havde, men som nu er glemt, at man ikke skulde tro, at han var en Brændevinsmand. Det passer med, hvad der fortaltes af Else Vognstrup (se Stamtavlen 94), da hun var 92 i Aaret 1901: „Kristen Bjerre mindes jeg saa godt, fra jeg var hjemme i Ballegaard. Han var en lille, mager og stille Mand, og dygtig og rar var han. Han var Mariane Ballegaards (Stamtavlen 461) Lavværge, hendes Støtte og bedste Ven. Naar han kom til Ballegaard, havde de fremmede. Det var en Snak, at han ikke drak „si Ved" (Forstand) hen den Mand. Det er „lisaa sann".

Maren Bjerre mindes som en ualmindelig dygtig Kvinde. Jakob Bjerre, Nissumby, sagde undertiden: „De Børn blive jo de klogeste, som ligne Moderen". Det ligger nært at slutte, at han og hans Brødre ved et saadant Ord med stille Glæde har tænkt paa deres egen Moder.

En Gang kom der nogle Handelsmænd til St. Bjerre. Skønt der var en temmelig god Vej dertil, Handelsvejen fra Skive og Struer til Ringkøbing, fulgte de dog ikke den, men red tværs over Markerne og igennem Kornet. Da de vare komne ind og havde sat sig, dækkede Maren Bjerre Bordet for dem og sagde: „Vær nu saa god og begynd at spise". Handelsmændene begyndte dog ikke og blev siddende lidt forlegne, hvorfor hun et Par Gange gentog sin Opfordring. Endelig siger en af dem: „Du har nok glemt at sætte noget Brød paa Bordet". „Jeg troede ikke I brød Eder om det", svarede „Ma" Bjerre, „siden I lod Eders Heste træde Kornet ned".

En Gang kom Ma Bjerre til Holstebro og købte nogle Jydepotter af en Mand, som stod paa Torvet og solgte saadanne. Jydepotterne vare sat ind i hinanden i smaa Bunker. Hun betalte dem, hun vilde have; men da de stod og talte lidt mere, siger Manden til hende, at hun ikke havde betalt. Hun svarede: „Jo"; men da Manden lader som om han tvivler paa hendes Ord, betalte hun ham igen, og siger saa: „Maa jeg nu gøre med Potterne, hvad jeg vil". „Ja, det

maa Du", svarede Manden; men i det samme klaskede hun dem ned i hans Potter, saa det knaldede og gik sin Vej.

Naar der om Efteraaret støbtes Lys, støbtes der nogle særlig tykke Lys til Brug om Julen. Et af disse blev tændt Juleaften, og nu var det Skik, at hvis det ikke blev opbrugt den Aften, skulde Resten opbrændes Juledags Morgen, inden det blev lyst. Naar Præsten Juledag kørte til Kirke ad Vejen, der fører gennem Gaarden, plejede han at drikke Kaffe hos Kristen og Maren. Naar der var Første-Gudstjeneste, drak de ofte Kaffen, mens Julelyset endnu brændte. Kristen og Maren fulgte derefter med ham til Kirke.

Jakob Bjerre blev født d. 30. Marts 1800. Som den tredieældste af sine Sødskende, vokste han op i sit Fødehjem. Han var en livlig og opvakt Dreng, der tidlig havde Tanker om at komme ud og bryde sig en selvstændig Livsbane. Han holdt ikke af at passe paa Faarene derhjemme. I en Alder af 8—9 Aar var han med til Hoveriarbejde paa Ausumgaard, hvor han kørte Ploven. Det var i de Tider meget smaat med Skolen. Flere Steder bestod den kun i, at der var en Bilærer, som gik omkring i Gaardene og underviste Børnene. Da han som Barn ved en Eksamen blev overhørt, hævdede han, at Solen staar stille og Jorden gaar rundt, men begrundede det ud fra Fortællingen i Gammel Testamente om, at Gud en Gang lod Solen staa stille. Han tilegnede sig gode Kundskaber. Navnlig blev han øvet og godt udviklet i Regning og Skrivning.

Et Aar efter at han var bleven konfirmeret, blev han sat til at være Bilærer, som han var et Par Vintre. Den Gerning har dog ikke tiltalt Drengen; han havde større Lyst til at komme til Handelen. Gennem Gaarden i Store Bjerre gik Handelsvejen fra Struer til Ringkøbing, og tæt der forbi gik Handelsvejen fra Lemvig til Holstebro. Af hans Brødre kom baade Peder og Niels (den yngre) til at handle, om Vinteren med Manufakturvarer, som de bar omkring til Beboerne, og om Sommeren med Svin og Kvæg paa Husum og Tønder med flere Steder. For hans Morbroder, der havde en Høkerforretning i Store Bjerre, kom han nu til at løbe Ærinder og drev selv lidt Handel ved

Siden af, saaledes som han tidligere havde gjort om Sommeren, medens han var Lærer om Vinteren, først med Knive og Knappenaale, senere med Tobak, Uld og Skind. Det varede ikke længe, før han drev selvstændig Handel hele Aaret og gav sig til at handle med Heste, Kvæg og Svin. Sine Brødre hjalp han med at skaffe Manufakturvarer til Kramhandelen. Han blev fri for Militærtjenesten, da han var lille af Vækst og gjorde sig endnu mindre.

Dengang Ane Katrine Bertelsen blev forlovet med Bertel i Nissumby og i den Anledning kom til Nissumby i Besøg, kom Jakob Bjerre ind, satte sig lige over for hende og saa hende stift ind i Øjnene, saa de begge kom til at smile. Som de nu kom til at tale om Forlovelsen og om, at de jo vare unge endnu, siger Jakob Bjerre: Jeg skal saamænd fortælle, hvad jeg sagde til min Kæreste, da vi blev forlovede: Hvis jeg kan forsørge Dig, saa vil jeg have Dig.

„Det var Du vist glad ved", sagde Ane Katrine til Ane Marie, som kom ind i Stuen med sit milde, lidt poliske Smil.

„Nej, jeg var ikke. Det var to lange Aar".

Ane Marie var jo meget smuk, men det var mere end Skønheden, han satte Pris paa hos hende. I sine unge Dage syntes han en Gang godt om en anden Pige, indtil han kom til at tale med hende. „Det kommer endda an paa, at Folk har en god Forstand", sagde han undertiden senere, naar der var Tale om at vælge sig en Ægtefælle.

At han var klar over, at man ikke skal forandre sin Livsgerning af Hensyn til sin Forlovelse, viser følgende Træk. Da hans Søn Bertel vilde til at læse, vilde han hellere skaffe ham en lille Gaard i Thy end hjælpe ham til en Eksamen. Da Bertel tog af Sted, og de kørte lidt syd for Nissumby, sagde Jakob Bjerre: „Det er da vel ikke din Kæreste, som har faaet dig til at læse"? Hvortil Bertel svarede „Nej".

En Gang kom han med nogle Handelsmænd til Overgaard, imedens Ane Marie hjalp med at fylde Møg af Møddingen. Det syntes han ikke om, og det bidrog, saa vidt vides, ogsaa til, at han kom i Tanker om, at han vilde giftes. Ane Marie fritoges ogsaa efter den Tid for det strenge Arbejde.

Med Gaardhandelen var Jakob Bjerre noget uheldig. Han vilde købe Stovergaard i Sevel og tog Jens Stokholm paa Kabbel med sig derhen, for at denne skulde se paa Gaarden. Der var en rigtig god Vandmølle til Gaarden foruden en Gaard paa 7 Tdr. Land, som rigtignok var fæstet hen i Ejermandens Levetid. Jakob Bjerre vilde altsaa købe Stovergaard, som skulde koste 1000 Daler, en Sum, han netop paa den Tid havde; men Jens Stokholm sagde: „Jeg synes, at den Karl, som baade havde slaaet sin Fader og sin Moder ihjæl, kan faa Straf nok med at faa den, end sige da at købe den. Dette betog Jakob Bjerre Lysten til at købe Gaarden. Han fik derimod Nissumby. Deres Bryllup stod den 11. Marts 1827.

Børnene fra de to Hjem kendte hinanden godt. Af hans Søskende var Niels Lille Bjerre gift med Dorthe fra Overgaard, Bertel Store Bjerre blev gift med Karen fra Overgaard og Sidsel med Mads Kærgaard fra Overgaard.

I det hele var Hjemmet i Nissumby med Hensyn til Arbejde og Levemaade og Klædedragt i Førstningen ligesom i Overgaard; men Tidsrummet af de 50 Aar, da han ejede Nissumby, medførte Forandringer og Forbedringer næsten paa alle Omraader. De havde saaledes i Førstningen Brændevinsbrænderi, det samme Arbejde med at spinde Uld og tilberede Hør til Klæder. De brugte endnu Hør til Traad, som de selv spandt.

Grov-Brød bagtes af 1 Td. Byg og 1 Skp. Rug eller, hvis det skulde være særlig godt, 2 Skpr. Rug. Bygskallerne, der var mere eller mindre godt malet, vilde gerne sidde fast mellem Tænderne. Man mente den Gang, at man ikke kunde avle Rug paa Egnen. Det avledes kun paa sandet Bund. De kørte ofte efter Rug til Holstebro til Mikkelsdags Marked, hvor der holdt lange Rækker Vogne med Rug, som var ført til Markedet. Foruden grovt Brød havde de Bakkelser af Bygmel. Den første Gang de havde Smaakager var, da Sidsel var i Kirke. Ole Nygaards Moder var da Kogekone, og de fik brune Peberkager og Hvedekringler. Da de saa begyndte at faa Hvede, fik de som Regel 1 Skp. til Jul. Den skulde vare til Paaske. Mellem Paaske og Pinse brugte de

1 Skp. og mellem Pinse og Høst 1 Skp. I Høst fik de ofte Hvedeboller i Marken. Den første Gang de fik Chokolade var den Dag, da Søren blev 20 Aar. Det var Fastelavns Søndag det Aar.

Ane Marie drak som Regel Kaffe, Jakob kun en Gang imellem og Børnene aldrig. Med Tiden blev det mere almindeligt at drikke Kaffe. En Gang havde han talt med Ane Marie om, at de ikke behøvede at give Kaffe til alle fremmede, der kom. Der kunde godt spares noget. Men det varede ikke længere end til næste Gang, der kom en Mand, saa kom Jakob selv med et lille polisk Smil og sagde: „Vi skal vel ha' vor Kaffe". Da var Vandet allerede varmet dertil.

Baade Foraar og Efteraar fik de et Læs Fisk, som blev saltet. De fik meget Kød. Han købte gerne en Kvie, som blev fedet til Slagtning. Desuden slagtede de nogle Faar og et Par Svin.

Dagen gik som Regel saadan. Man kom op Kl. $4^1/_2$. Det var dog ikke tidlig efter dens Tids Skik, da de gerne, naar de stod op, saa Folkene i Kongensgaard køre paa Arbejde i Marken med Hestene. Ane Marie var tidlig oppe; men Jakob sov gerne længe om Morgenen. De fik Dovre Kl. 5 eller $5^1/_2$, Mellemmad Kl. 8 og Middag Kl. 12. Medens de i Overgaard aldrig fik Kød til Middag i Ane Maries Ungdom, fik de tit Suppe i Nissumby. Det var Jakobs Livret.

Naar Jakob Bjerre drev med Kreaturer fra Nissumby til Holstebro Marked, overnattede han gerne i Store Bjerre i Sir. De spiste da altid Kødsuppe, fordi det var hans Livret; og naar de saa skulde til Bordet, plejede Jakob Bjerre gerne at sige: „Lad mig faa den største Ske".

En Gang, mens Jakob Bjerre handlede med Kram, spiste han i et Hus, hvor Konen kom ind i Stuen med et vældigt stort Fad Kartofler, og idet hun sagde: „Pas nu paa bitte Børn", hældte hun hele Indholdet af Fadet ud paa Bordet, og Bordfællerne strakte Armene ud, for at møde Kartoflerne, saa de ikke skulde løbe paa Gulvet. „Jeg syntes endda, det var noget grov usømmeligt noget", sagde Jakob Bjerre senere hen.

Nadveren fik de sent, Kl. 9 eller 10 eller $10^1/_2$. Den bestod altid i Grød. Særlig om Høsten blev det sent om Aftenen, før de holdt op med Arbejdet. Først naar Solen gik ned, holdt de op at høste. Hver Karl og hans Opbinder skulde saa sætte det Korn i Rader, som han havde høstet, og en Karl høstede den Gang gerne 20—22 Traver Korn om Dagen. Bagefter skulde Pigerne dog ikke malke, som det var Skik flere Steder; men en af dem fik Lov at gaa hjem, naar de holdt op at høste. Hun og Pigen, der var hjemme for at hjælpe Ane Marie, malkede saa, mens de andre slæbte Korn i Rader.

En Karl, gammel Laust, havde han i 19 Aar. Da Laust saa tænkte paa at flytte, spurgte Jakob Bjerre ham, om han ikke vilde giftes. „Der er vist ingen, som vil have mig", svarede Laust, men Jakob sagde da, at der var en gammel Pige ovre i Vejrum, som maaske vilde have ham. Jakob var hendes Kurator. En Gang han kom til Vejrum talte han med hende om Sagen. Derefter tog Laust over og talte med hende, hvorefter de bleve gifte og kom til at bo paa Splind i Nissum. Laust kunde saa blive ved at hjælpe ved Arbejdet i Nissumby.

Han havde det godt med sine Folk, og de havde det godt, naar de udførte alt korrekt, som han havde sagt, hvormed de dog ofte havde strængt Arbejde. Naar han ofte sagde til Marie Bjerre, Kommissionær Niels Bjerres Kone, da hun som ung Pige tjente i Nissumby, at hun godt kunde gaa hjem fra Marken før de andre, fandt Folkene sig deri, som den naturligste Ting af Verden. Det var de gode gamle Forhold, og Jakob holdt ogsaa paa dem. Han sagde: „Naar den Tid kommer, da Tjenestefolkene ikke vil lyde, vil a pinnede et ha' Folk længere".

Naar Pigerne sad og strikkede, havde de somme Tider en Sangbog ved Haanden, som de sang efter. Det syntes Jakob ikke om og han sagde da: „I skal pinnede passe Eders Arbejde".

Da Ane Marie kom til Nissumby, havde hun ikke stor Øvelse i at staa for Husholdningen. Hendes Moder havde jo udført alt Arbejde derved hjemme. Men de fæstede dyg-

tige Piger i Nissumby. Af dem lærte hun en Del. Hun kom godt ud af det med Pigerne i Nissumby ligesom der hjemme i Overgaard. Hændte det en enkelt Gang, at hun kunde være uenig med Pigerne om Maaden, hvorpaa et eller andet skulde udføres, og det traf sig, at Jakob var til Stede, saa talte han altid Pigerne til, saa de kom til at gøre det, som hun havde sagt, selv om hun havde Uret. Først bag efter, naar de vare alene, fortalte han hende, hvad han syntes var det rigtigste. Hendes Arbejde var altid at passe den mindste af Børnene, hjælpe ved at smøre Mellemmad, se til Middagsmaden o. s. v., men strængere Arbejde, som at slaa Brød op eller løfte Gryden af Ilden, gjorde hun ikke. Hun spandt meget og passede paa Ænder og Kyllinger.

Hendes Væsen havde Præg af det stille og milde, af dette at ordne og jævne ud og gøre vel med en kærlig Haand overalt, hvor hun kunde. Det hjertelige og godmodige var hendes Arv til Børnene.

Selv om hun altid havde Piger til at hjælpe sig, havde hun meget at gøre. Hun græd somme Tider, naar Jakob skulde ud paa en længere Handelsrejse.

Medens der var stor Plads i Storstuen og Gæstekamrene, var der kun lidt Plads i Sovekammeret, hvor de havde Børnene. De havde en Barneseng oppe under Loftet over deres egen Sengs Hovedgærde, en Barneseng ved Fodenden af deres Seng og Vuggen ved Siden af den. Om Aftenen, naar Børnene vare faldne i Søvn, tog Karlene en Tid et Par af dem og bar dem i et Par Tæpper ud i Karlekammeret, hvor de saa sov videre.

Ane Marie kom ikke meget ud i Besøg hos Folk, men var gerne med hvert Aar til St. Hans Marked i Holstebro, der tog 3 Dage. Den 1ste Dag blev hun i St. Bjerre, 2den Dag var hun til Marked og 3die Dag tog de hjem. I de Aar, de boede i den gamle Gaard, var hun saa ræd for Spøgelser i Gaarden, at hun gerne græd hver Gang hun kom hjem fra Besøg og naaede deres Mark. Blandt dem hun kom mest sammen med var Konen i Grøngaard Margrethe. De vare gode Venner i Grøngaard og Nissumby, men det kunde dog hænde af og til, at Mændene kunde blive uenige

om et eller andet, som f. Eks. naar den enes Faar løb over paa den andens Mark; men saa gik Konerne altid sammen og sad og talte, og dermed var det gamle Venskab altid indledet igen. Naar de trængte til hinandens Hjælp, vidste de altid, at de vare Venner. En Gang da en Ko i Nissumby faldt i Brønden, kom de straks fra Grøngaard for at hjælpe. En Dag skulde Peder Grøngaard bære en Stok Bi hjem. Der var bunden for Kubens Munding med en Sæk; men som han bar den paa Ryggen i et Reb, blev Kubens Hals snørt af, og Bierne vilde hænge sig fast paa hans Tøj. Han løb da tilbage til Nissumby. Her stod Ane Marie i Køkkenet og smurte Mellemmad, medens hun gennem Vinduet holdt Øje med det mindste af Børnene, som hun tit satte ud paa Grønsværet uden for Bagdøren, for at det skulde strø Byg ud til Hønsene. Peder Grøngaard kom nu løbende til Bagdøren og raabte, at hun skulde give ham et Haandklæde. Hun tog sit Forklæde og kastede det ud af Døren mellem Bierne, som sværmede ind af Døren, og løb saa ud en anden Vej og fik fat i Barnet. Peder Grøngaard løb lige ned i Fjorden, for at faa Bierne fra sig. Doktoren blev hentet, og han kom sig snart.

Jakob Bjerre underviste selv Børnene om Vinteren, om Sommeren holdt han som Regel Huslærer. Enkelte Gange gik de i den almindelige Skole, først hos Lærer Raahede i østre Skole, senere hos Hansen og dennes Eftermand Brun i søndre Skole. Raahede var ualmindelig streng. Han havde indbundet hvide Blade i Balles Lærebog, hvorpaa han havde skrevet Spørgsmaal og Svar. Naar Spørgsmaalet blev givet, skulde det bestemte Svar være der, som han ønskede. Hos Hansen og Brun lærte Børnene ikke meget. Skoletvangen var i det hele ikke strængere, end at en enkelt af de yngste Sønner næsten kunde undgaa at gaa i Skole.

Om Vinteraftenerne, naar Jakob Bjerre sad og holdt Skole, var han undertiden optaget af at sno Reb. Kunde Børnene saa ikke læse godt nok, havde han ikke langt til Tampen.

Naar han lærte dem at skrive, gav han dem Forskrifter af følgende Art: „Jeg ser paa, at min Kone ikke har det

for ondt og at mine Børn bliver passet godt, og jeg ser paa at mine Heste ikke tage Skade ved Stavtøjet".

Naar Jakob Kokholm var i Besøg i sit Hjem Surkær, var han tit omme ad sin Fætter Jakob Bjerre. En Eftermiddag regnede det, saa Jakob Kokholm og hans Kone ikke kunde køre hjem, og de overnattede da i Nissumby. Da de kom op næste Morgen, morede de sig over at se Børnene, 2 Piger og 4—5 Drenge staa paa Rad paa den gamle Slagseng i Sovekammeret (Se Tegningen af Nissumby Stuehus). Der var blevet fejet og strøet Sand paa Gulvet og saa maatte Børnene ikke gøre Uorden i Stuen, før de fremmede kom op.

Naar Børnene legede hjemme, vare de slet ikke glade, naar de saa Jakob Bjerre komme hjem over Bakken, da han gerne holdt streng Justits. Naar han saaledes sad ved Bordet sammen med alle sine Børn, og en eller anden kom til at knyste eller gøre Spillopper, behøvede han blot at se ned paa den skyldige, denne forsvandt da straks under Bordet. Snydes kunde han naturligvis alligevel. Det hændte saaledes en Gang, at 4—5 af Sønnerne skulde op paa Staldloftet for at skaffe noget Hø ned til Foder. De toge da en Skæppe og et Spil Kort med sig derop, hvælvede Skæppen og brugte denne som Spillebord. Forinden de spillede, væltede de store Armfulde Hø hen til Aabningen, hvor det blev liggende, indtil den gamle kom. Naar den af Sønnerne, som holdt Vagt, tilkendegav hans Ankomst, blev Høet væltet ned som en stor Lavine.

Sønnerne skulde om Vinteraftenerne, som de blev større, hjælpe ved at sno Sim eller binde Kurve. Men hvis de vilde læse i Stedet for, maatte de godt det. Dette havde til Følge, at de, som vare gode til at læse, gerne vilde læse altid, medens de, som vare daarlige dertil, aldrig gav sig af dermed.

Blandt Huslærerne kan nævnes Søren Kristian Nygaard fra Hygum som en af de dygtigste. Han var Huslærer om Sommeren i 1839 og 1840. Han havde taget privat Undervisning til Skolelærereksamen, fik den dog ikke, og døde tidlig. Han var paavirket af Grundtvig. I sit Værelse, det sydligste af Gæstekamrene, bekendte han undertiden Troen

for sig selv, Morgen og Aften, saa højt, at Børnene, der laa i det andet Gæstekammer, ofte kunde høre det. Over Døren til sit Værelse skrev han: ora et labora, d. v. s. „bed og arbejd".

Jakob Bjerre hævdede Rigtigheden af den gamle Sætning: Hvis man ikke er køn, inden man er 20, klog inden man er 30 og rig inden man er 40 Aar, saa bliver man det aldrig.

Skønt han i Skolen var blandt de fremmeligste, forstod han dog godt, at han kunde trænge til at komme videre i boglig Kunst, og han mente, at han aldrig blev for gammel til at lære. De første Aar, han var i Nissumby, gik han f. Eks. tit om til Lærerinden i Kongensgaard med en Avis i Haanden, for at faa Oplysning om de fremmede Ord deri, eller om Grammatik og Retskrivning.

Han var meget nærsynet, da han spurgte at man kunde købe Briller. Han tog straks til Lemvig og blev saa begejstret over dem, at han købte 4 Par for en stor Sum, saa vidt vides 4 Specier for hvert Par. „Jeg kunde, da jeg kørte hjem", fortalte han senere, „se helt over til Thy". Da man spurgte ham, hvorfor han havde købt saa mange Par, svarede han: „En kunde jo kaste et Par væk". Men bitte Niels (England) var ikke saa henrykt over Brillerne, for nu kunde hans Fader se, hvordan han passede Kreaturerne helt nede i Marken ved Fjorden.

En Gang spurgte de to Jenser (Jens Stokholm og Jens Sandholm) deres Fader, om de ikke maatte tage ud at besøge Familien i Staby-Kjærgaard, hvor de aldrig havde været. Det var da altid morsommere end at staa og tærske i Laden i Nissumby, og Jens Sandholm, som netop var bleven forlovet, tænkte paa, at det maaske kunde lade sig gøre at faa købt en Gaard derude. Jo, det maatte de godt. Saa tog de af Sted og kom om Aftenen til Staby-Kjærgaard. Der sad Mikkel Jensen sammen med nogle andre Mænd og spillede Femkort om en Daler paa sidste Stik og én af Gæsterne var, syntes de to Jenser, altfor grov i Kæften. Han kaldte Mikkel Jensen baade for Mikkel Fjæt og Mikkel Ræv. Næste Dag spurgte de Mikkel Jensen, om han ikke vidste af en passende Gaard at sige, som de kunde faa for lidt godt Køb.

Jo, der var netop en Gaard i Nærheden, som et Par gamle Folk gerne vilde sælge, og Mikkel Jensen fulgte med derom. Manden var en af de rigtig gammeldags Bønder, og han var meget imødekommende. Han vilde gerne sælge Gaarden til de to unge Karle af Mikkel Jensens Slægt, og det var ham mere om at gøre, sagde han, at det var solide og ordentlige Folk, som fik Gaarden, end om den kunde koste et Par Daler mere. Renterne skulde jo betales til ham, men blev det saadan, at han kom til at synes om de to unge Fyre. saa var det det samme med Renterne, og da han ingen Børn havde, og altsaa kunde gøre med sit, hvad han vilde, var det rimeligt, at hvis de to blev ham til Maade, han da tilsidst vilde give dem det hele. — Det var en Herlighed, og henrykte rejste de hjem til den Gamle i Nissumby. Men han saa ikke saa lyst paa Sagen. At de kunde faa Køb paa Ejendommen, var meget godt, men de vare ikke opfødte saadan, at de vilde blive tilfredse med at bo derude og drive Gaarden paa den Maade, som de Gamle vilde synes om. Egnen var tør og skarp, og der samlede man Penge ved at udpine Jorden og sælge Afgrøden. Vilde de synes om at køre helt til Ringkøbing for at sælge et Læs Tørv og vilde de Gamle være tilfreds med, at de ikke vilde det. Naturligvis skulde de beholde de Gamle hos sig og kunde ikke være bekendt, hvis de efter to, tre Aar blev ked af Gaarden, at sælge baade den og de Gamle til Fremmede. Men — Jakob Bjerre vilde nok tage med dem ud at se paa Sagerne, og saa spændte de for og kom igen ud til Staby. Den Gamle sagde akkurat det samme som før, og Jakob Bjerre gjorde Sit gældende, at selv om Gaarden kunde faas nok saa billigt, saalænge han havde noget i det at sige, skulde ingen af h a n s Børn sidde og slide i en Ejendom, som der alligevel ikke kunde gøres noget ordentligt ud af. Vel havde han mange Sønner og kunde ikke give dem en stor og god Gaard hver, men vilde de d u e noget, kunde de nok, ogsaa uden mange Penge, faa Gaarde, hvor det ganske anderledes lønnede sig at arbejde, end paa en Egn som denne.

Det kunde hænde, at en og anden sagde til Jakob Bjerre:

„Du har været en dygtig Mand"; da svarede han: „A haar osse hat en dygtig Kone".

Naar Ane Marie om Morgenen var beskæftiget i Mælkekælderen, kunde hun i Foraars- og Sommertiden se Karlene vande Hestene i Dammen. Og var det da en Morgen, Hestene ikke vilde drikke, da vidste hun, at Karlene havde sovet over sig og ikke faaet fodret dem tilstrækkeligt, og skulde saa nok sørge for at purre Karlene ud i god Tid næste Morgen.

Jakob Bjerre skaffede saa godt som alle sine Børn gode Landejendomme. Han sagde, da han købte „Skov" i Engberg, den nittende eller tyvende Gaard, han havde købt, at den, skønt kun en lille Gaard, var ligesaa dyr som Vejbjerggaard. Saa meget havde Tiderne forandret sig.

Ane Marie havde 100 Daler fra Overgaard og han havde ved sin Handel vel tjent 3—400 Daler. Dem havde han altsaa til at tage Nissumby med, som kostede 1000 Daler.

Jakob Bjerre var ikke legemlig stærk, men af en ubøjelig Energi og Villiekraft. Et Blik af hans smaa, skarpe Øjne var nok til at vise Sønnerne, hvad der skulde gøres, og han taalte ingen Modsigelser. Syntes et eller andet Arbejde dem vanskeligt, sagde han: „Hvem har sagt, at det skal være nemt".

Napoleon var hans Helt. Han kunde, staaende overfor hans Billede, udbrede sig i Lovtaler over ham, saa nogle af Børnene i lang Tid bevarede Forestillingen om Napoleon som noget virkeligt stort og ophøjet.

Noget af det inderste i hans Karakter var dette, at Arbejdet skulde gøres og gøres godt. En Gang han kom op til Smeden i Lem og spurgte ham, om han kunde drive sit Landbrug ved Siden af sit Haandværk, føjede han til: „For begge Dele skal pinnede passes", idet han gav et Kast tilbage med Hovedet og samtidigt gav Brillerne et Skub op i Panden, saaledes som han ofte gjorde.

Han tog somme Tider noget fraoven paa Forholdene. Da han en Gang paa Handelen kom til Skivehus, hvor der stod mange Stude til Salgs, siger Konen der til ham: „Mon

vor Stude, det er jer Ganning?“ d. v. s. Mon det passer til eders Evne at gøre saa stor en Handel? „Ja de ere vel ikke mindre end de plejer at være“, svarede Jakob Bjerre.

En Gang senere paa en Handelstur traf han sammen i Vilhemsborg med en Mand, som sagde til ham, at han syntes, at han og de andre Dommere ved Dyrskuerne præmierede Ejerne i Stedet for Kreaturerne. Manden havde nemlig ikke faaet Præmie af sin Ko, men Jakob Bjerre svarede: „Men jeg synes at Du er en Nar“.

Direktør Møller i Kreditforeningen i Ringkøbing, som en Gang var Fuldmægtig paa Lemvig Herredskontor, har fortalt, at de eneste Landboere som paa den Tid turde sige Borgmesteren imod, var Breinholt og Jakob Bjerre.

Jakob Bjerre var tilbøjelig til at gaa i dybe Tanker og naar han var meget optaget af noget, tænkte han tit højt. Sad han og kørte paa en Vogn, lod han undertiden Hestene løbe i stærk Fart en lang Tid uden at tænke over det.

Saa gik Piben ud for ham, og somme Tider tabte han den paa Landevejen, hvis han da ikke allerede havde glemt den, hvor han havde været henne og handle.

En Gang gik han, siges der, hjem fra Lemvig og var optaget af en Handel, som han vilde gøre med en Mand. Han tænkte da højt og siger saa: „Saa sejer han det, og saa sejer a det, og saa byer han saa møj, og saa slaar a ham sku til“ — og i det samme slog han i Tanker Næven tilbage i Hovedet paa Jens Byskov, der netop gik tæt bag ved ham, for at høre, hvad han sagde.

Jakob Bjerre kunde le saa meget. En Gang ved et Høstgilde i Nissumby havde Tømrer Poul Bak, mens han var ung, strammet Karlene op som Soldater i Geled og legede saa Officer, idet han red op og ned foran Fronten paa en Kæp og skældte dem ud saa vældig, at det hele tog sig ustyrlig komisk ud. Jacob Bjerre lo deraf, saa han nær var gaaet ud af sit gode Skind. Naar han var sammen med sine Brødre, Niels Bjerre, Tvis Kloster, og Bertel Bjerre, Store Bjerre, var det forbausende, hvor de kunde „skranni“.

Naar han skulde have talt med Mænd paa Egnen, skete

det ofte hos Mads Kærs i Lemvig om Lørdagen. Han kunde godt drikke en Dram og tog somme Tider to til sin Mellemmad, men Kortspil og tom Snak kunde han ikke lide, og han ønskede ikke at faa sine Børn hen paa Steder, hvor der kun var Tant og Sjov og Pjat.

Jakob Bjerre købte i 1833 Vejbjerggaard i Humlum, hvor hans Søn Peder blev født. Ved Barselgildet brugte de ved Middagsbordet for første Gang Tallerkener, hvoraf de havde laant de fleste. Men Folk sagde, at de da snart vilde gaa i Armod med saadan en urimelig Flothed. Man plejede jo ellers altid kun at bruge et Par Fade til Maden og en Bakke til Brød, og Lommekniven var det mest yndede Redskab til at fortære Sulet med.

Vejbjerggaard ejede han kun en kort Tid, omtrent et Par Aar. Begge Gaarde vilde han ikke have; men han vilde helst beholde Vejbjerggaard, der var meget den største. Det rigtige ved den Tanke viste sig ogsaa senere, da Jordpriserne steg; thi medens Ejerne af de store Gaarde kunde blive rige blot paa Grund af, at Jordpriserne steg, blev Jakob Bjerre nærmest velhavende ved sin Arbejdsomhed og Dygtighed.

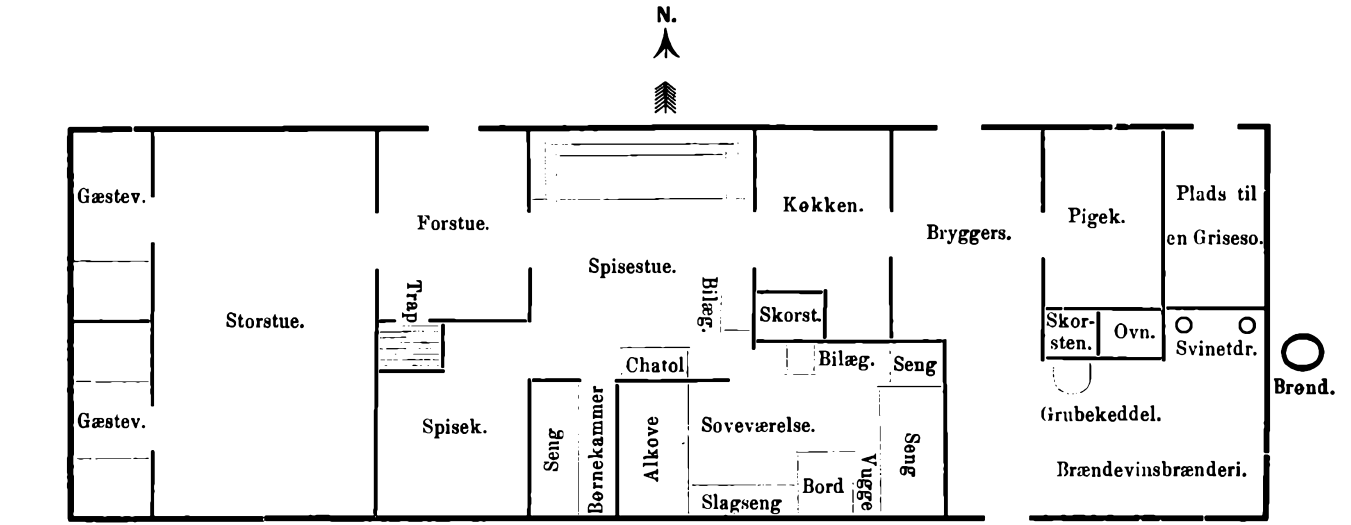
Nissumby var vanskeligere at komme af med, da Folk var bange for at købe en Gaard, hvor det hed sig, at der var Spøgeri. Han solgte saa Vejbjerggaard.

Nissumby havde 6 Tdr. Hartkorn.

Til Nissumby købte han Huset Støvlbæk; 1843 Nørre Nygaard; 1854 Gaarden Sandholm, som dreves sammen med Nissumby i 14 Aar, og 1860 Brunsgaard i Lem. Støvlbæk laa syd for det nuværende Nissumby og Nygaard vest derfor.

Han flyttede Nissumby 1845—47. Tømmeret dertil hentede han ved Havet. Han var da jævnligt ved Havauktion, ofte i den strængeste Vintertid.

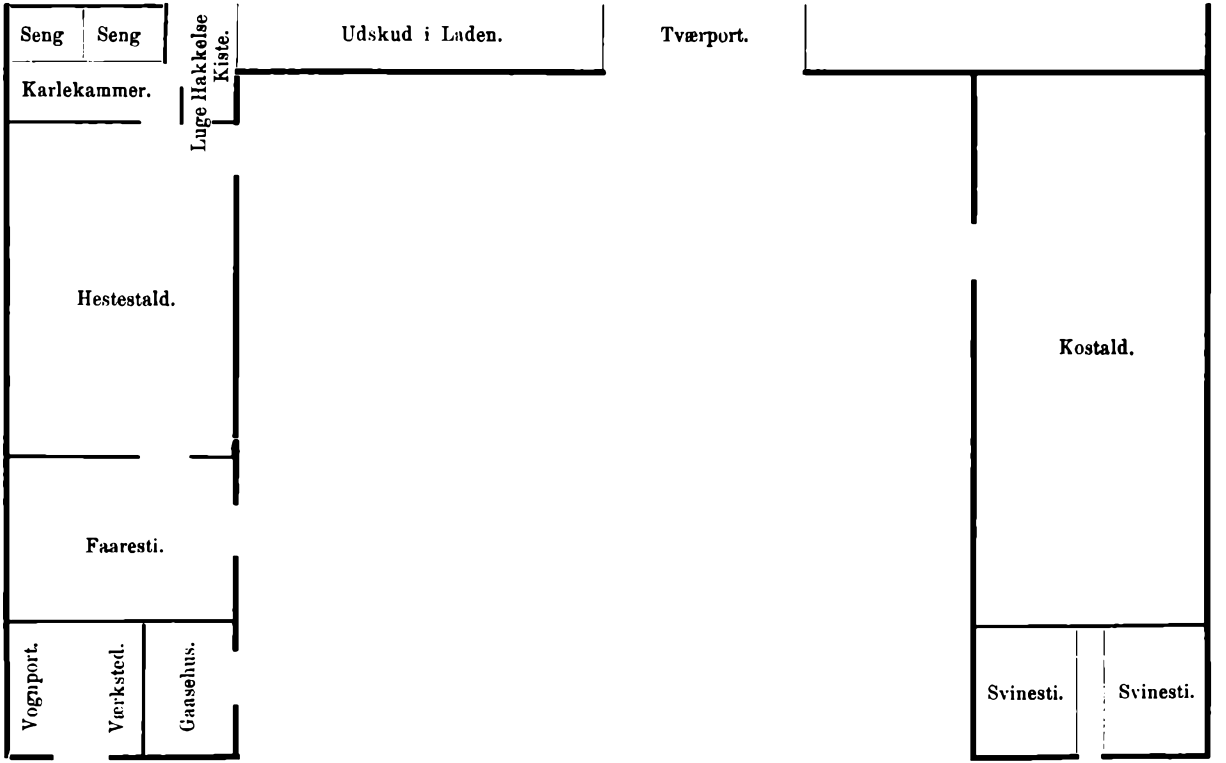
Han stod saa op om Morgenen saa tidligt, at han kunde køre af Sted Kl. 4. For at han ikke skulde komme til at fryse, vilde han kun have koldt Øl og Mellemad til Davre. Bitte Kristen (Kvium) var gerne med ham. Naar det var en bidende Frost, kom de ikke langt hen ad Vejen, før Jakob Bjerre sagde: „Det er koldt, lad os staa af og gaa“. Men det kunde være temmelig koldt for bitte Kristen alligevel.

Vognport
og
Tørvehus.

Rids af Stuehus og Udhuse i „Nissumby".

Efter Tegning af Søren Brunsgaard og Jakob Bjerre, Lomborg.

Seng
Seng
Karlekammer.
Luge
Hakkelse Kiste.
Udskud i Laden.
Tværport.
Hestestald.
Faaresti.
Kostald.
Vognport.
Værksted.
Gaasehus.
Svinesti.
Svinesti.

Naar han saa ikke godt kunde følge med, og somme Tider græd over det, sagde hans Fader: „Tag fat i min Senille". Saa gik det bedre. En Senille var en Overfrakke med Slag.

Kristen, der for Resten gærne vilde med paa de Ture, blev i den Gaard paa Harboøre, hvor de fik Hestene spændt fra, indtil hans Fader havde købt Tømmeret, de skulde have med hjem, saa kørte han ned til ham med Vognen. Men ofte stod Jakob Bjerre paa Auktionspladsen fra 8--9 om Morgenen til 5--6 om Aftenen. Somme Tider kom de saa sent til Lemvig, at de maatte vække Bommændene om Natten for at faa Bommene lukkede op, som da fandtes ved Indkørselen til Byen.

En Gang hentede de et stort Stykke Tømmer, der var 24—25 Alen langt og blev brugt som Strækrem i Laden, efter at der var savet en Planke af hver Side af den. Der var saa meget Jærn paa den, at da de solgte det, havde de Træet for intet.

Dette Træk er i det hele karakteristisk for ham, da han altid forstod at faa det mest mulige ud af sit Arbejde. Hvad der skulde til, maatte ogsaa gaa til; men ellers vilde han spare, hvor han kunde. Han sagde en Gang: „De er bejer at Folk sejer: „Der go'r den Gnier", end at de sejer: „Der leg-er den Skider", naar han er go'n fræ æ Go'r".

Paa den Tid da Nissumby blev flyttet, tænkte Jakob Bjerre paa, at hans ældste Søn Søren skulde i Købmandslære hos Købmand Nielsen i Lemvig, en rig Mand, som rejste bort 1846. Moderen vilde imidlertid ikke gerne det, og Søren blev hjemme. Han vilde selv gerne paa Rødding Højskole og til Handelen med Kreaturer paa England, men hans Fader syntes ikke derom. Søren kunde ogsaa daarlig undværes hjemme. Paa Rødding Højskole opholdt flere af Breinholterne sig paa den Tid.

Der var 17 Børn, 12 Drenge og 5 Piger. 16 Børn var hjemme en Tid lang. Deres Navne ere: Kristen (død som lille), Søren, Kristen, Maren (død som ung), Marie, Peder, Gravers, Mads, Niels, Sidsel, Kristen (død som ung), Jens, Bertel, Jens, Niels, Ane og Marianc.

Af Børnene vare flere ude at tjene. Mads og Jens hand-

lede som deres Fader i hans unge Dage, væsentlig med Svin paa Husum og Tønder, om Vinteren med Kram. Bertel læste. Niels var Tømrer. Niels (den yngre) og Mariane kom paa Højskole.

Ane Marie havde en Svaghed i Leveren de sidste Aar, hun levede og kunde af og til blive syg deraf i nogle Dage. Af denne Sygdom døde hun, efter faa Dages Sygdom, den 14. April 1870.

Mens hun levede, glædede hun sig, naar hendes Børn sang en Sang eller Salme for hende, og hun bad dem derfor somme Tider om at synge Sangen eller Salmen igen, naar der var Lejlighed dertil.

Om Formiddagen, som hun døde om Eftermiddagen, læste Mette Sandholm for hende Versene:

Hver Gang du hører Herrens Ord
fra vore Dødninglæber,
som det blev mumlet under Jord,
skønt det til Himlen stræber,
o, tag det op, udtal det ret,
saa vi det kan fornemme:
Til os kom godt fra Nasareth,
den gode Hyrdes Stemme.

Hver Gang en ærlig Sjæl paa Jord
vil sine Hænder folde
i Jesu Navn, men Bønnens Ord
vil dø paa Læber kolde:
Forbarm dig over Støvets Kaar!
Vis, du paa alt kan bøde!
Og hvisk til os vort Fadervor,
saa vore Tunger gløde.

Jakob Bjerre havde under hendes Sygdom ikke ventet, at hun skulde dø, men ved hendes Død lod han sig dog ikke meget mærke med sin Sorg og var ivrig for at faa Arbejdet gjort i den travle Foraarstid.

Han lod sin Søn, Jens Sandholm, skrive til de fraværende Børn, for at meddele dem deres Moders Død. Da

Jakob Bjerre kom til at se i Brevene, sagde han til ham: „Du skal ikke skrive Prædikener".

Han havde den Gang ikke nogen videre Forstaaelse af den religiøse Vækkelse, som flere af hans Børn i de foregaaende Aar havde faaet Del i.

Senere hen sagde han om sin Hustru: „Aa, hvor jeg dog savner hende, naar jeg gaar ude. Jeg synes, jeg skal ind og tale med hende, men naar jeg kommer ind, saa er hun der ikke".

Jakob Bjerres Søn, Gravers, red over til Stabbildal, for selv at bringe Budskabet der om Moderens Død. Da de smaa Børnebørn dér hørte det, listede de ældste af dem sig ud af Stuen og græd over, at de havde mistet deres Bedstemoder. Hun havde altid leget med dem, naar de kom sammen med hende. Blandt andet plejede hun at danse lidt med dem.

Jakob Bjerre afstod 1875 Gaarden til sin Søn Gravers, som i høj Grad havde Anlæg for at omgaas ham, der var vant til altid at faa sin Vilje og Mening respekteret overalt. Som gammel Mand, da han en Gang vilde have Doktoren hentet, laa han i Sengen og tænkte højt og sagde saa: „Vil Doktoren nu et som a vil, saa vil a raa mæ sjel".

Fra Jakob Bjerres

77de Fødselsdag den 30te Marts 1877.

Mel.: Naar en Gang —

Kærligheden med Guds Freden,
med Guds Aand i Pagt
bærer frem mod Evigheden
som den største Magt,
naar i den vi her os samle,
løftes vi i Flok;
til de unge, til de gamle
har den Rigdom nok.

Kære Fader! Hvilken Glæde,
at I blandt os staar,
kan endnu os Fryd berede,
trods de hvide Haar.
Gud velsigne Eders Dage,
Kærlighedens Aand
trøste, styrke, blidt os drage
hjemad, Haand i Haand.

Hun, som vandred ved din Side
fra din Ungdoms Vaar,
gjorde dine Dage blide
i de mange Aar.
Hun er vel ej mer til Stede,
men, o Fader kær,
dine Veje at omfrede
er vor Glæde her.

Gud dig skænke mangen Glæde
i det nye Aar.
Dine Børn vil for dig bede,
hver som han formaar.
Og vi længes mod det høje,
mod den lyse Dag,
da vi samles fri for Møje
i Guds Vennelag.

B. J. Bjerre.

82de Fødselsdag.

Det er saa yndigt at følges ad
paa Himmelvejen, hvor Toner milde
os vinke hjemad og gør os glad
ved Morgengry og naar det er silde.
Ja det er Gammen, at leve sammen,
naar vi herneden har Hjærtefreden
ved Herrens Aand.

Guds Freden, skænket os i vor Daab,
den lyste mild over Barnelivet,
og Aanden vakte det store Haab,
der er det bedste, Gud os har givet.
Derfor vi sjunge nu, gamle, unge
om evigt Møde, hvor Tunger glæde
med Tak og Pris.

Vi, som er samlet i dette Hjem,
nu glad lykønske dig kære Fader
med Aaret nyt, som nu rinder frem,
og mange ere nu lagt tilbage.
Ja det er Gammen, at vandre sammen
og hjemad hige mod Lysets Rige
ved Naaden stor.

Velsign, o Herre, vor Fader god.
Din Fred lad over hans Dage hvile.
Det Haab, der købtes med Jesu Blod,
lad stedse klarere til ham smile.
Hjælp os hernede, ham Fryd berede,
din Aand i Naade os alle raade
i Kærlighed.

B. J. Bjerre.

84de Fødselsdag.

Mel.: Rejs op dit Hoved al Kristenhed.

Om Eder, gamle Fader kær,
i Dag vi samles glade her,
da Eder atter vinker
et Herrens Aar, en Naadens Tid,
Gud lad den for Jer svinde blid
trods Alderdommens Byrde.

Til gamle Faders stille Fryd
slaar Børn og Børnebørn til Lyd,
thi Kærlighed ej ældes.

Mens Tiden gaar sin raske Gang
og lægger Alvor i vor Sang,
Livskilden evig vælder.

Om Kærlighedens lyse Hjem,
hvor Døren for os staar paa Klem,
helst synge vil vi gamle.
Gud vær os naadig store, smaa,
og lad din Aand os føre saa,
at du os der kan samle.

B. J. Bjerre.

85de Fødselsdag.

Ved Morgengry, ved Aftensky
Gud Faders Naade er altid ny,
han, som os kaldte med Barnenavn,
lod Kirken aabne os Moderfavn.
Dig Gud vi takke i denne Stund
af Hjærtens Grund.

Tak for hver Glæde, som Tiden bær,
vor gamle Fader vi har saa kær.
Tak for din Naade den lange Dag,
befæst du os i dit Vennelag,
lys over os alt som Sol gaar ned
din milde Fred.

Ved Morgengry, ved Aftensky
Gud Faders Naade er altid ny.
Lær os at søge i ydmyg Bøn
din Fadernaade udi din Søn,
da skal vi skue i Vennelag
en evig Dag.

B. J. Bjerre.

86de Fødselsdag.

Mel.: Lyksalig, lyksalig.

Vi samles om Eder, vor gamle Fader kær,
en Højtidsfest er Dagen for hele Slægten her.

Hos Eder vi leved de glade Uskyldsaar,
I stræbte at berede os blide Barnekaar.

Hver Gang I begynde paany et Naadensaar,
vi glædes ved at frejdigt og glad I blandt os staar.

Velsignet da være det kommende Aar,
velsignet af Herren, som i det høje boer.

Guds Fred over Eder ved Gry og ved Kvæld,
hver Dag for Eder rinder Guds Riges Naades Væld.

Saa blidelig rinde da Livets Aftenstund,
naar Herrens Fred neddaler i Hjærtets dybe Grund.

Lyksalig, lyksalig hver Sjæl, som har Fred,
Guds Fred er Sjælesolen, som aldrig gaar ned.

B. J. Bjerre.

87de Fødselsdag.

Mel.: Endnu er jeg kun lille.

En Sang vi synge ville
for Jer vor kære Faer,
som atter Fødselsdagen
blandt os oplevet har.
Thi vil vi synge Sange,
saa kærlige og mange
for Jer vor egen kære velsignede Faer.

Vi ville flokkes om Jer
og gærne store, smaa
med milde Hænder jævne
den Sti, I træder paa.
Ja Eder.....

B. J. Bjerre.

88de Fødselsdag.

Mel.: Aldrig er jeg uden Vaade.

Mens vi ere her til Stede,
lad os synge, lad os bede
for vor kære Fader her,
om hvem vi forsamlet er.

Paa de mange Aar og Dage
takkende vi se tilbage.
Vi hos dig vor Fader god
nød saa meget godt paa Jord.

Al den Kamp og al den Møje,
som du for os vilde døje,
maa ved Livets Aftenstund
bringe Tak af Hjærtens Grund.

Derfor vil din Børneklynge
glad og kærlig for dig synge,
synge lydt om Kærlighed,
bede om Guds milde Fred.

Ja vi vil tilsammen bede
Herre vær hos os til Stede.
Sænk din Naade og din Fred
dybt i vore Hjærter ned.

Alle gode Gavers Giver,
du som var og er og bliver,
gør, o Gud, for Jesu Blod,
her vor sidste Time god.

Først og sidst dig Lov vi synge,
du dit Liv i os forynge,
saa at hist vi samles maa,
naar vi skal fra Verden gaa.

B. J. Bjerre.

89de Fødselsdag.

Mel.: Jeg ved et evigt Himmerig.

Vi ønske Eder Fader kær
vor Herres Jesu Naade
og Gud vor Faders Kærlighed,
han haver alt at raade

Og Helligaandens Samfund god,
til evig Tid i Eje.
Vi ved at ej den hele Jord
den Rigdom kan opveje.

Med den i Liv, med den i Død
Guds Børn de vandre trygge,
og have Fred trods Synd og Nød
og Lys i Dødens Skygge.

Her lyser den og for vor Fod
og smiler i vort Øje,
den kaster Straaleglands paa Jord
fra Evighedens Høje.

Vor Gud velsigne hver en Stund,
I haver her tilbage.
At paa den faste Klippegrund
I skærmes alle Dage.

Han lade lyse over Jer
sit Ansigt, og han være
Jer naadig af stor Miskundhed,
sin Fred han Eder give.

Saa vandre I herfra i Fred,
naar Herrens Time kommer,
og favnes af hans Kærlighed
hist i en evig Sommer.

B. J. Bjerre.

90de Fødselsdag.

Der er en Digter, der har skrevet et Vers, der lyder saaledes:

„I Edens Have der blev jeg født,
I Livets Træ var min Rede,
Min Mage kaldtes Uskyldighed,
Mit Navn er den evige Glæde".

Jeg kan forstaa, at da Gud havde skabt Menneskene i Paradiset, havde skabt dem af Kærlighed, for at de skulde faa Del i hans Herlighed, da var den evige Glæde født, og den havde hjemme i Livets Træ, der var dens Rede, og dens Mage kaldtes Uskyldighed. Uskyldigheden tabtes, Paradiset blev lukket; men Livets Træ blev plantet paa den syndige Jord, for at den evige Glæde kunde blive bevaret for Menneskene. Og den evige Glæde er her paa Jorden. Al Verdens Glæde begravet laa, nu frydes vi alle Dage. Den Glæde Søndagssolen saa, den har i Verden ej Mage. Den evige Glæde er Glæden i Gud, Glæden over Herrens Opstandelse med Sejr over Døden og Djævelens Magt. Denne Glæde har Gud lagt Grundvolden til i vor Daab, og det er hans naadige Villie, at vi mer og mer skal fyldes med den, og han vil en Gang fuldkomme den i de evige Boliger. Vi synge i en Salme: „Vær velkommen Herrens Aar, og velkommen herhid, Julenat, da vor Herre blev født, da tændte sig Lyset i Mørkets Skød". Jesus er selv Livet og Lyset. Hans Ord lyser og varmer overalt, hvor Menneskene modtage Ordet med Tro og Tak. Og vi synge: „Vær Velkommen Paaskemorgen, da Herren opstod, da Livstræet fæsted i Graven Rod". Vort Livstræ, vort Livshaab, fæsted Rod, da Gravens Segl blev brudt, og vi synge: „Vær velkommen herhid Pinsedag, da Guds Aand steg herned, da nedsteg Guds Kraft til vor Skrøbelighed". Ja det er vort Haab og sikre Forvisning, at Gud vil give os Kraft til at vandre fremad paa Livets Vej. Naar Synd og Sorg vil fordrive Glæden, da kalde vi paa vor Gud og Frelser og bede om hans Aand, og vi stole ikke paa vor egen Kraft, men bede ham om, at han, som begyndte den gode Gerning, vil fuldføre den indtil vor Herres Jesu Kristi

Dag. Naar Sorgen vælder ind paa os, sige vi med Salmens Ord: Men, o Jesu, jeg vil græde, hjælp dog til at Troens Glæde altid Overvægten maa over Synd og Sorrig faa. Da skal den evige Glæde vinde i Styrke, blive dybere og højere. Den blev lagt i vort Hjærte i Daabens Stund, bliver styrket ved Nadverbordet, og hver Gang vi ærligt og ydmygt knæle ned for vor Gud og Fader og beder Fadervor, kæmpe vi for at beholde den evige Glæde. Da søge vi hen til Livets Træ, og Uskyldigheden mødes med os i Syndsforladelsens Naade. Og som vi her deler den evige Glæde med hverandre, naar vi lovsynge Gud og samles om hans Ord, saa skal vi hisset have den fuldkomne Glæde i Samfundet med Gud og alle hellige. Er det end vemodigt at at sige vore kære Farvel ved Dødsbaaren, saa skal dog Samfundet med ham bevares i Bøn og Tro, og den evige Glæde være vor Del baade her og hisset. Det hjælpe Gud Fader os til ved sin gode Helligaand for vor Herres Jesu Kristi Skyld, Amen.

B. J. Bjerre.

Gravers Bjerre i Nissumby forstod i høj Grad at rette sig efter sin Faders Ønsker og gjorde det ogsaa, efter at han havde faaet Gaarden; men selv om der kun skulde gøres en saa lille Forandring som at flytte et Hønsehus, kunde Jakob Bjerre være meget misfornøjet dermed en Tid; men naar Forandringen var gjort, var han gerne glad derved. Han passede en Tid Hønsene, da han var bleven gammel.

Da man begyndte at saa Roer paa Egnen, og man i Sandholm avlede Roer en kort Tid, førend man begyndte dermed i Nissumby, bad Jakob Bjerre Jens Sandholm om at tage nogle Roer med i Vognen, naar han kom der forbi. Han var i kort Tid bleven klar over, at Roer var godt til at fodre Kalve med, og stod selv og skar de Roer i Stykker, som Jens Sandholm bragte ham.

Ellers sad han, da han blev gammel, meget inde for Bordenden i Stuen. Naar f. Eks. Jakob i Sandholm som Dreng kom til Nissumby og han ikke kunde gøre Rede for

alt, hvad den gamle spurgte om angaaende Heste og Kreaturer o. s. v, sagde han til ham: „Du er en Taari, Dreng".

Naar Karlene i Gaarden undertiden ikke vare enige med hans smaa Børnebørn, holdt han altid med Karlene. Børnene kunde han skælde bravt ud, naar de ikke bar sig ad, som han vilde, og han forstod godt at skjule, at han holdt saa meget af dem, som han gjorde. Men en Dag da hans Svigerdatter Ane Marie kom til Sovekammerdøren, som stod paa Klem, saa hun den gamle staa inde i Sovekammeret og vugge og kærtegne lille Signe.

Naar han laa i Sengen om Dagen, og han vilde have Børnene til at læse Avisen højt for sig, blev dette dem somme Tider for kedeligt i Længden. De kunde saa en Gang imellem finde paa at læse tværs over alle Spalter fra den ene Side af Avisen til den anden. Saa kunde den gamle jo ikke hitte nogen Mening i det længere og sagde: „Hva er de for nøj forbannede Bovl".

En Gang han mærkede, at han begyndte at blive gammel, sagde han: „10 Aar først og sidst gør meget".

Han var altid glad, naar hans Børn besøgte ham, og sagde altid naar de gik: „Forval og Tak for Besøg".

I de sidste Aar, før han døde, gik han i Barndom, men var dog klar til sine Tider. Saa kunde det hændes, at han laa og var helt optaget af at tænke paa sin Hustru eller af at synge en eller anden gammel Salme, som han somme Tider sagde hans Moder havde lært ham. Ellers troede han meget ofte, at han var i Store Bjerre. Naar han saaledes fik i Sinde, at han vilde ud paa Handelen, vilde han tit ud ad det vestre Gaardled, saaledes som han i sin Ungdom tit var taget af Sted med Vejen mod Vest fra sit Barndomshjem. En Gang opgav han ikke at ville ud paa Rejse, førend man havde trukket en Hest ind i Stuen, og han var bleven klar over, at han ikke selv kunde kravle op paa den.

Da han en Gang havde Besøg af sin Søn, Kreaturkommissionær Niels Bjerre og hans Hustru fra England, sagde han til dem, at nu naar der blev bygget en Jærnbane over Vesterhavet, vilde Rejsen hjem blive lettere, men det vilde jo

blive værst med de Stationer, for det tog altid nogen Tid at komme forbi dem.

I det sidste halve Aars Tid han levede, var han lidt mere klar end forhen og han var ret klar i den allersidste Tid han levede. Han lagde Mælet en halv Dags Tid, før han døde; men selv derefter kunde hans kære, der var til Stede, mærke, at han forstod dem, ogsaa da de bekendte Troen og bad Fadervor ved hans Seng. Han døde d. 19. Jan. 1891.

Nissumby, den 20. Januar 1891.

Kjære Broder Bertel og Kone!

Nu i Guds Navn er Timen oprunden, at Gud Fader ved en blid og rolig Død har hjemkaldt til sig vor kjære gamle Fader. Døden indtraf Aftenen den 19., Kl. $10^1/_2$, og det faldt sig, at jeg sammen med Søren Brunsgaard stod ved hans Leje. Han har været saa yndig skjøn. Naar han saa nogenlunde var sig bevidst, saa sang han Salmer, og længtes efter Fred og Hvile, og nu har Gud Fader givet ham det i Eje. . . . . .

Din Broder
Jens Jakobsen Bjerre.

Han havde haft en god Alderdom ved sin Svigerdatter Ane Maries kærlige Pleje.

Ved hans Begravelse talte Pastor Lund i Hjemmet, og Valgmenighedspræst Jessen forrettede Jordpaakastelsen.

Da han var i Firserne, tog han flere Gange ud og besøgte sine Børn. Den sidste Gang, han var i Besøg i sit Barndomshjem St. Bjerre, tænkte han selv, at han ikke kom der oftere, og han lagde derfor sin Vej om ad Bakkerne og de Steder, hvor han som Dreng havde passet paa Faarene. Nu var han nogle og Firs Aar, hans Haar var hvidt og Gangen langsom; men det glædede ham at opfriske Minderne fra sin Barndomstid og lade Tanken vandre gennem sit lange, virksomme og efter de Tiders Forhold indholdsrige Liv.

Jakob Bjerre som Landmand.

I de første Aar efter 1827, da han kom til Nissumby, var Jorddyrkningen saa besværlig paa de sejge og fugtige Jorder, at Græsningen var mere rentabel. Tienden toges paa Marken ved Optælling af Negene, og Bygningerne vare smaa og daarlige. Af den Grund blev han ved at fortsætte med en Del Handel omtrent til 1848.

Man dyrkede kun de højere liggende Brinker, de sundeste Stykker Jord. I Nissumby henlaa det meste af Jorden bevokset med Sivier og Graaris, saa de kun dyrkede fra $^1/_4$ til $^1/_3$ af Marken i de første Aar. Træploven havde to store Hjul og Muldpladen var beklædt med et lille Stykke Jærn. Der skulde 4 Mand til at bruge den, 1 til at køre Hestene, 2 til at holde paa Ploven og 1 til at vælte Furene omkring, hvor Ploven ikke kunde gøre det. Naar Marken, der laa hen med smaa Huller og Brinker, blev opdyrket og derved blev mere jævn, brugte man en Plov, der havde et stort Hjul til at gaa i Furen og et lille til at gaa ovenfor. De avlede de første Aar ingen Rug, men kun Hø, Havre og Byg. Fodringen af Kreaturerne maatte rette sig efter, hvad de avlede. De havde paa den Tid gerne 5—6 Heste, ca. 8 Køer, en halv Snes Unghøveder og nogle Faar. Om Vinteren matte de nøjes med kun at holde saa mange Kreaturer, som de gamle Huse kunde rumme, hvorimod de om Sommeren kunde have en Del flere. Kreaturernes Røgt om Vinteren var saadan. Om Morgenen gav man dem først en Haandfuld Halm, naar man saa havde gjort rent i Kostalden, gav man dem en Haandfuld Halm til, undtagen Staldstudene og Køerne, som fik Byg, derpaa gav man dem Hø, mest Enghø. Kun de Kreaturer, man vilde være bedst ved, fik Kløverhø. I den første Tid man avlede Kløverhø, slog man det altfor sent, naar Kløverhovederne vare blevne helt brune. Om Eftermiddagen foregik Fodringen paa samme Maade.

Naar Kreaturerne bleve vandede, vilde Jakob Bjerre gerne være til Stede for at se, hvormeget de drak.

Staldfodring om Sommeren var ikke Skik endnu, men Jakob Bjerre brugte det dog lidt. Han var iblandt de første,

som saaede Kløverfrø. Disse Frø vokse bedst den første Gang de saas i en Mark, uden at man endnu ved hvorfor. Han avlede ogsaa et vældigt Lag Hø. En Dag, han havde Fremmede, bebrejdede de ham, at han slog Kløver, medens den endnu var grøn, for at fodre Kreaturer dermed. De vilde have ham til at gemme alt det Kløverhø, han kunde faa, til Vinteren. Men han svarede: „Ja det Hø, det Hø, — det kan pinnede da et tærskes". Mærkeligt er det, at man nu i de allersidste Dage, da Halm er ret tilstrækkelig som Foder ved Siden af Roer og Kraftfoder, er bleven klar over, at Hø forholdsvis ikke er af saa stor Værdi, som tidligere antaget, netop fordi det ikke kan tærskes.

Jorddyrkningen og Kvægavlen foregik i det væsentlige som ovenfor nævnt, indtil Gaarden var bleven bygget 1847.

Blandt de første Fremskridt ved Fodringen kan nævnes, at man begyndte at fede Stude med Hakkelse og Grutning. Man begyndte da ogsaa at sende dem med Dampskib fra Lemvig til England.

I et Mindeord over Jakob Bjerre, som hans Søn, Kreaturkommissionær Niels J. Bjerre skrev 1896, hedder det:

„Da Familien igen flyttede til Nissumby, efter at Vejbjerggaard var solgt, blev der taget fat med en Sparsommelighed og Arbejdsomhed, som den yngre Slægt næppe har nogen Mening om: De lave Jorders Udgrøftning, Indførelsen af Brakmark, Mærgelen, Dræning, samt Forbedring af Sæd-Ærter, Kløver- og Rapsavl, under Hindringer af de Tiders mangelfulde Redskaber. Der blev da gjort et Arbejde dermed saa vel som med at forbedre Kvæg- og Hestebesætningen, som nok fortjener at huskes. Jeg mindes fra min Barndom, at Mænd talte om, at de skyldte Jakob Bjerre Taknemlighed for en stor Del af den Forbedring, der var foregaaet med Avl og Besætning i deres Gaarde.

Og naar man lader Tanken gaa tilbage til den Tid, da den gamle Gaard, der laa nede ved Fjorden, blev flyttet op paa Bakken, midt paa Ejendommen til den smukke Udsigt, og da for over et halvt Hundrede Aar siden blev opbygget saa stort og godt, at den endnu svarer til Tidens Krav, hører det maaske til det mest haandgribelige Bevis paa, at

der var en Fremsynethed og en Dygtighed, som er værd at mindes.

Med Opbygningen af Nissumby oprandt der mange minderige lykkelige Aar, fra hvilke der kan tegnes mange lyse Billeder af det friske, naturlige, muntre og virksomme Liv.

Det var især den store Børneflok, som lagde fuld Beslag paa Kræfterne for at skaffe os en Fremtid. Og der blev ikke megen Tid til at ofre paa det offentlige Liv og dets Virksomhed. Dog havde Fader hvad Styrelsen af Sogneraadssager angik sin fulde Part tildelt. Og det politiske Livs Udvikling fulgte han med stor Interesse og med deltagende Opmærksomhed saavel ved mange Landsthingsvalg, som ved Folkethingsvalg". . . . . .

Niels J. Bjerre.
(Kolding).

Jakob Bjerre begyndte med Udgrøftningen af de lavere liggende Jorder midt i Fyrrerne og med Dræningen midt i Halvtredserne. Det tog Tiden til midt i Tredserne at jævne Grøfterne og faa drænet overalt. Han og Knud Bæk, Faare Mølle, fik en Skibsladning Drænrør fra Flensborg. At mærgle Marken tog en halv Snes Aar, der omtrent faldt sammen med Aarene 1850—60.

Der var meget Arbejde ved Rapsavlen. „Man har mest Glæde deraf den Dag, man faar Pengene hjem derfor", sagde Jakob Bjerre. Et Aar kostede Rapsen 14 Daler pr. Td., og han solgte da Raps for 1800 Daler. Hvilken Indtægt det var, forstaar man, naar man hører at han i den Tidsperiode købte Sandholm for 2000 Daler.

Jakob Bjerre var med blandt de 16 Mænd, der midt i Halvtredserne stiftede Skodborg-Vandfuld Herreders Landboforening.

1856 blev han udnævnt til Komitemedlem for sammen med Brockdorff og Neergaard at drøfte Brandassurance.

Samme Aar udnævntes han, Breinholt og Proprietær Wulff til en Komite, som skulde skaffe Redskaber og Sædefrø. Desuden sad han i det Aar i en Komite, der skulde drøfte Oprettelsen af en Tvangsarbejdsanstalt.

1860 var han Suppleantdommer ved det første Dyrskue

i Lemvig. 1861 udnævntes Manufakturhandler Jakobsen, Lemvig, Jakob Bjerre og Wulff, Sofielyst, til en Komite. De fik 20 Rigsdaler til at købe Bøger for til Landboforeningen. 1862 var han Dommer ved Dyrskuet i Lemvig. 1863 ved Landmandsforsamlingen for Ringkøbing Amt i Holstebro var han Dommer for Orner og Vædder. Samme Aar var han Dommer ved Dyrskuet i Lemvig for Faar og Svin. 1864 var han Dommer ved Dyrskuet samme Sted for Tyre og Køer. Han havde som Regel gode Kreaturer, men fik dog kun enkelte Gange Præmie af dem.

I de følgende Aar deltog han ogsaa i Landboforeningens Virksomhed, men da Protokollen over dens Virksomhed i de følgende 10 Aar er bortkommen, har vi ikke nøjagtige Oplysninger om hans senere Arbejde i den. Da Forhandlingerne ved Foreningens Møder 1856—1864 ere optegnede, kan man af dem til en vis Grad danne sig et Begreb om Landbrugets Standpunkt og dermed ogsaa om hans Landbrug paa den Tid, da han var blandt de fremmeligste af Landmændene. Landbrugets Udvikling i Tiden efter 1864 falder desuden snarere ind under hans Sønners Virksomhed.

Jakob Bjerres politiske Standpunkt.

Han fulgte med i alle Spørgsmaal, der kom frem i hans Tid, saa vel i Aviserne og Landboforeningen som Mand og Mand imellem.

Han holdt i kortere eller længere Tid „Ringkøbing Amtsavis“, „Dannevirke“, „Almuevennen“, hvis Redaktør var I. A. Hansen og „Rigdagstidende“.

Mens hans Søn Jens (Sandholm), der voksте op i Overgaard, endnu var Dreng, kom han en Gang dertil paa Vejen til Holstebro, hvor han skulde levere 3 Heste, som han havde solgt. Han steg ned af sin Ridehest, slog Fligene paa Senillens Slag til Side for bedre at kunne binde Hestene og kom saa ind i Stuen. Her kom han under Samtalens Løb til at fortælle Søren Overgaard, at han havde set i Avisen, at man nu kørte med Damp ovre i England, men da han var taget

af Sted, sagde Søren Overgaard til Jens: „Han er sku gal, den Faar, Du haar, Dreng. Tror han, han ka' bil gammel Folk ind, at man ka' kør uden Hejst".

En af Jakob Bjerres politiske Venner var Brochdorff i Aamølle, som havde digtet en Sang, hvori et Vers lød saaledes:

Lykkelig er jo den Stand,
som tilhører Bonden;
han ej frygter nogen Mand
uden Gud og Kongen.
Han bebor ej stort Palads
stundom kun en Hytte;
men hvo vil for Pragt og Stads
Ro og Frihed bytte.

Jakob Bjerre sluttede sig til det gamle Højreparti, de nationalliberale. Det gamle Venstreparti kaldtes Bondevennerne. Han var ked af, at hans Børn bleve venstresindede, og han sagde til sin Søn Jens Sandholm, da Lærer Pedersen i Nees først i Halvfjerdserne stillede sig som Folkethingskandidat: „Du maa vor Herre Død ikke gøre mig den Sorg, at gaa hen og stemme paa den Degn". Særlig misfornøjet var han ogsaa med, at Landboerne kunde komme i Tanker om at opstille en Degn i Stedet for en almindelig Landmand som deres Repræsentant.

Da Jens Sandholm dog stemte paa Pedersen, gav Jakob Bjerre sig til at holde et Venstreblad ved Siden af det Højreblad, han plejede at holde. Dette bevirkede, at han selv gik over til Venstre. Han havde givet Niels Buch Breinholt sin Stemme ved Valgene, men da Aaberg stillede sig 1861, som Venstres Kandidat, var han en af Aabergs Stillere og sagde i sin Tale fra Valgtribunen, at med al Respekt for Breinholt, som han før selv havde stemt paa, ansaa han det dog nu for sin Pligt at opfordre Vælgerne til at give Aaberg deres Stemmer.

Da Stilling i Lemtorp stod op og bad om en nøjere Redegørelse for, hvorledes Jakob Bjerre nu kunde stemme paa Venstres Kandidat, naar han ved forrige Valg havde stemt paa Højres, begyndte Jakob Bjerre at føle sig lidt i

Knibe ved paa staaende Fod at skulle have det Æmne til Diskussion; men Borgmesteren friede ham derfor ved at sige, at en privat Mand havde Lov til at afgive sin Stemme paa hvem, han vilde, uden at behøve offentligt at aflægge Redegørelse derfor.

Han stemte ogsaa paa Aaberg ved de følgende Valg, ogsaa efter at Aaberg var gaaet over til Højre, men da Pastor Bertelsen stillede sig, 3. Januar 1879, som Folkethingskandidat, stemte han paa ham, og stemte siden paa Venstres Kandidater.

Han var flere Gange Valgmand til Landsthinget. Da han ejede baade Nissumby og Vejbjerggaard, var han selvskreven Vælger til Landsthinget i Følge sit Hartkorn.

Da Tang, Vosborg, faldt ved Landsthingsvalget i Skive, agiterede og stemte Jakob Bjerre imod ham. Den Dag, da man til dette Valg skulde vælge en Valgmand i Nissum Skole, kom Jakob Bjerre derhen, men der var ingen til Stede. Degnen fortalte ham da, at der egentlig ikke var blevet foretaget noget Valg, men Valgbestyrelsen havde aftalt, at Steenstrup paa Kongensgaard skulde rejse til Skive som Valgmand. Dette passede ikke med Jakob Bjerres Politik, og der blev kaldt et Par Mand til, som stemte paa ham selv som Valgmand. Dette Valg var ogsaa ulovligt. Saa vidt vides var Valgbestyrelsen ikke en Gang til Stede, men Udfaldet havde afgørende Betydning, da Stemmerne ved Valget i Skive omtrent stod lige.

Da Jakob Bjerres Søn Bertel søgte Kaldet som Skolelærer i Nees og blev sat først paa Listen af Beboerne der, fik han det dog ikke. Folk sagde til Jakob Bjerre med Hentydning til, at Tang sad i Skoledirektionen: „Du har selv været om det".

Jakob Bjerres religiøse Standpunkt.

Fulgte Jakob Bjerre sin Tid i den Henseende, at han fuldtud var Rationalist, saa det førte uden for al positiv Kristendom? — Nej han gjorde ikke. Paa Opfordring har Pastor Lund udtalt sig om det Spørgsmaal og sagt: „Jakob

Bjerre var vel ikke Rationalist i den Forstand, at han stod i et fornægtende Forhold til Underne i Kristendommen, men Kristendommen stod vel nærmest for ham som en Lære, den skønne Lære, som den kaldtes".

Der mindes fra den første Tid, Jakob Bjerre boede i Nissumby, en Samtale, som han havde med en Gaardmand i Sognet om to Præster, der afløste hinanden der. Mandens Udtryk faldt saaledes: „Det, som denne Præst taler om, at vi skal være kærlige og gode mod hverandre og gøre gode Gerninger, det kan jeg forstaa, og det kan jeg lide, men ikke det, som den anden Præst talte om: „Livet efter Døden, Opstandelsen og saadan noget". Paa denne Udtalelse gav Jakob Bjerre, der altid sagde sin Mening rent ud, et saa skarpt Svar, at Ane Marie var ked af det, fordi hun var bange for, at Manden var bleven stødt derover.

Han diskuterede religiøse Spørgsmaal, specielt Grundtvigianisme, med Huslærer Jensen fra Hygum, mens denne var hos ham; men Jensen var temmelig ivrig og opfarende i sine Diskussioner derom.

Dyrlæge Kristensen, Struer, hvis Forældre boede tæt ved Nissumby, husker, at han som Dreng har hørt Jakob Bjerre tale om Grundtvigianisme som noget, der var af Betydning.

Da Peder Larsen Skræppenborg kom til Ølbygaard paa sine Foredragsrejser, og Folk sagde, at han kom med en ny Religion, tog Jakob Bjerre hen og hørte ham, men det hændte maaske kun en Gang.

Naar Præster i Egnen holdt Tiltrædelses- eller Afskedsprædikener, tog han somme Tider hen og hørte dem, ligesom det kunde hænde, at han hørte Pastor Lind i Vejrum, naar Lind, som han plejede, holdt nogle Foredrag om Sommeren.

Han var en stadig Kirkegænger i Nissum Kirke og Ane Marie fulgte med, saalænge hun kunde taale at gaa saa langt.

Hjemme i Nissumby sad han somme Tider om Vinteraftenerne og sang en Salme, medens Ane Marie redte Sengen. Paa Højtidsdage eller naar de havde været til Alters, læste han Bordbøn.

En Søndag kom Pastor Falkenskjold hen til ham ved

Kirken og sagde: „Jeg var nær ikke kommen til Kirke i saa daarligt Vejr, som det er i Dag, men jeg kunde jo nok vide, at Jakob Bjerre og „hans Stab" kom, og saa tog jeg jo af Sted".

Dette Udtryk syntes Jakob Bjerre ikke om og svarede, at han skulde da ikke gøre det for deres Skyld.

I Nissumby havde de Biskop Brokmanns Prædikens Bog og en Bibel, hvori Jakob Bjerre opførte alle sine Børns Navne og Fødselsdage.

Han var i Livsfare et Par Gange. Da han som yngre Mand en Aften tog med sin Broder Niels Bjerre fra Holstebro til Tvis Kloster, tog Niels i Mørket fejl af Vejen, og pludselig raaber han: „Herre Gud, vi køre i Aaen". Idet de kastede sig hver til sin Side ud af Vognen, for Heste og Vogn ned af en stejl Bakke. Den ene raabte lidt efter til den anden: „Hvor er Du? Er Du levende"? Og Svaret var: „Ja". Ingen af dem havde taget Skade, og tilfældigt vare de kørte ned til Aaen, hvor der var et lille trekantet Stykke Jord mellem Bakken og Aaen, derpaa laa Befordringen. En Dag havde han besøgt sin Broder Bertel Bjerre hjemme i Store Bjerre. Som sædvanlig ved en saadan Lejlighed randt Timerne ved Samtalen, uden at de tænkte der paa, og det blev langt ud paa Aftenen før Jakob Bjerre og hans Søn, Jens (Sandholm), tog af Sted. Da de kom hjem paa Nissumby Mark, var det saa mørkt, at Jens stod af Vognen for at se, om de ikke var kommen fra Vejen. De holdt da lige foran Mergelgraven. Man tager næppe fejl i at tro, at Jakob Bjerre i saadanne Hændelser har set Guds Beskærmelse. Han var ikke overtroisk; dog bragte et Tilfælde ham til at tro paa Varsler. Paa Vejbjerggaard tjente den Gang, han købte Gaarden, en Pige, som sagde, da hun havde set ham: „Han bliver ikke Ejer af Gaarden, men der skal komme en tyk Mand, som skal beholde Gaarden". Det skete Aaret efter, og Manden beholdt Gaarden.

I Aaret 1864 kom Pastor Lund til Lemvig som Kateket. Han prædikede en Tid ofte i Nissum Kirke, og flere af Jakob Bjerres Børn lærte ham at kende og bleve grebne af hans Forkyndelse, hvorfor de løste Sognebaand til ham. Jakob Bjerre kunde ikke forstaa, at de vilde køre til Lemvig for

at komme til Kirke, endnu mindre, at de, som de tit gjorde, tog helt hen i Fjaltring for at høre Lund, da han var bleven Præst der 1869. Naar de kørte af Sted, gik han undertiden saa stille der hjemme ved Gaarden, og han maa vel have tænkt, at der var noget, som de holdt af, siden de saa gerne vilde af Sted.

Pastor Lund kom ogsaa hos Børnene, var f. Eks. i Nissumby 2den Paaskedag 1868, og naar han talte ved de Møder, der blev holdt i Sandholm, hørte Jakob Bjerre ham der.

Ved et Møde i Lomborg Skole henimod 1880 talte Pastor Berthelsen om hvad der staar skrevet om Job, som havde mange Sønner, at „han sagde: „De kunde maaske komme til at synde", og han bad for dem og ofrede til Gud".

Jakob Bjerre var til Stede og syntes saa godt om Berthelsens Tale. Han løste Sognebaand til Berthelsen ca. 1880 og var nu glad ved den dybere og inderligere kristelige Livsanskuelse, som hans Børn i Forvejen havde tilegnet sig.

Som gammel Mand sagde han tit: „Gud ske Lov for, at mine Børn har det godt alle sammen"; og undertiden kunde man høre ham takke Gud derfor, naar han laa i Sengen inde i sit Kammer.

Da han nogle og firsindstyve Aar gammel var i Besøg hos sin Søn i Lomborg Skole, og man der om Aftenen havde læst Aftenbøn højt, sagde han: „Ja, jeg læser ogsaa altid min Aftenbøn, men jeg læser den stille for mig selv".

Nissumby, den 14. Marts 1882.

Kære Børn!

Jeg kan Gudskelov tilmelde Eder, at naar jeg holder mig Doktorens Ordre efterrettelig, og det gør jeg, saa er jeg indvendig frisk. Men jeg er saa kuldskær, at jeg næppe kan taale, der blæser kold Vind paa mig. Jeg gaar jo daglig inde i Stuerne ved den varme Kakkelovn, og naar jeg engang kommer udenfor Døren, saa griber Kulden straks fat. Naar det er Solskin, vil jeg gerne gaa ud i Læ ved en Husside, for at trække frisk Luft. Min daglige Tidsfordriv er at læse i Bøger og Aviser, og tale med fremmede Folk, naar der kommer nogle. Hils nu endelig Pastor Berthelsen mange

Gange fra mig og sig ham, at Pastor Jessen var her i Nissum en af de allersidste Dage i Januar Maaned, holdt Altergang for Sognebaandsløserne i Nissum, og da gik jeg til Alters, og da var det, jeg fik mine Øjne saa slemt betændte. Nu glæder jeg mig til og haaber, at Pastor Berthelsen vil komme hjem til os og gøre en lille Tale. Nu vil jeg slutte med mange kærlige Hilsner til Eder og Eders Børn fra os alle baade gamle og unge, baade i Sandholm og Nyholm og Nissumby, men mest fra mig Eders hengivne Fader

Jakob Bjerre.

Den 14. Juli 1896 samledes Jakob Bjerres og Ane Maries Efterkommere omkring deres Mindesten, som da var bleven rejst paa deres Grave paa Nissum Kirkegaard. Kunstmaler Niels Bjerre, Nørrelund, havde set Stenen paa Harboøre ved Vesterhavet og havde faaet Tanken at rejse den som Mindesten over de gamle. Han gav senere Tegningen til Inskriptionen paa den. Slægtningene i Nærheden af Nissum Kirke lod den hente fra Harboøre.

Niels Bjerre, Kolding, skriver i sit Mindeord fra 1896: „Det er næsten som et Skæbnespil, at den kæmpemæssige Mindesten, som nu er rejst for at bære Navnet til kommende Slægtled, nétop er hævet op paa det Sted, ved Vesterhavets Kyst, hvorfra Jakob Bjerre satte over til Thy ved at lade Hesten svømme over Kanalen, hvorved han fik saa billige Indkøb, at han siden den Tid betragtede sin økonomiske Selvstændighed som sikret".

Fra Sammenkomsten meddele vi

Pastor Lunds Tale ved Mindestenen:

Saa ere vi her forsamlede omkring Jakob Bjerres og hans Hustrus Mindesten. Saaledes nævner jeg den med Flid, fordi jeg i Dag i Hjemmet flere Gange har hørt Børn og Børnebørn nævne den: Vor Faders, vor Bedstefaders Mindesten. Jeg kan godt forstaa, at det især for Børnebørnene falder naturligt at nævne Bedstefaderen, faa af dem mindes jo Bedstemoderen og i al Fald kun som et fjernt Barndomsminde, og i Verden uden om har de hørt ham mest nævne, hans Gerning var jo mest kendt udenfor Hjemmet; og jeg

Jakob Bjerres Haandskrift fra 14. Marts 1882.

nævner Hustruen straks saa meget mere med Flid, som ogsaa jeg let kommer til at tale mest om Manden; hende har jeg vel kendt, men kun i en kortere Aarrække, kun i de første Aar, jeg var her paa Egnen. Men jeg ved, at Børnene fra Nissumby har god Grund til med Tak at mindes dem begge, som i Fællesskab byggede deres Barndomshjem, og en af Sønnerne, den eneste af dem, som endnu lever i Verden, der ikke i Dag her er til Stede, har engang sagt til mig, hvad jeg ogsaa tror, jeg nævnede ved den gamle Mands Jordefærd, at naar man siger, at Manden særlig fremstiller Forstandssiden og Kvinden Hjertesiden af Menneskelivet, da passer det saare godt paa Hjemmet i Nissumby; der var hos Manden en særlig Forstandighed og Dygtighed og hos Hustruen et dybt og mildt Hjerte, men hans mere forstandsmæssige Retning og hendes mere hjertelige byggede Hjemmet i kærlig Enighed og Forstaaelse, og det var Hjemmets Lykke.

Gamle Jakob Bjerres Liv faldt jo omtrent sammen med dette mærkelige Aarhundrede, som nu om faa Aar løber til Ende, og han levede efterhaanden med i saa at sige alt det, der har præget dette Aarhundrede. Man siger saa tit om dem, der er gaaet bort: Kunde de se op, vilde de undre sig over alle de Forandringer, som ere skete, men han levede længe nok til at se saa at sige alle de store Forandringer udvikle sig, som dette Aarhundrede har bragt, og været med i Udviklingen.

Jakob Bjerre levede med den Tid, der forberedte det store Opsving i den danske Bondestands Liv, og han havde Forstand, Fremsyn og Dristighed til at benytte Tiden, saa han grundlagde sit og sine Børns Udkomme; han stod i den Slægt, som nu er gaaet bort, som en ualmindelig oplyst Mand, ikke fordi han havde faaet mange Kundskaber i sin Ungdom, men fordi han tog Lære af Livet, samlede Erfaring og levede med aabne Øjne, og kunde der end til at begynde med være Veje, hans Børn vilde fremad, som han ikke forstod eller kunde følge, saa satte han sig dog ikke saaledes fast i sit eget, at han udelukkede sig fra at kunne dele Tanker med dem, heller ikke den aandelige Livsvækkelse, som er kommen

frem i dette Aarhundrede, blev ham fremmed; det viste sig især, da han i sin Alderdom levede hos sin hjertelige og trofaste Søn og hans Hustru, at han fik det Liv i det gode Ord og den gode Sang kær, som elskedes i Huset, saa Barnet kom frem hos den gamle kloge Mand, og han levede med i det Hjærteliv, der nok stemmede med hans milde trofaste Hustrus, og som vi tror og haaber, at de dele med hinanden, hvor der er godt at være. Tilsidst maa jeg nok tale et lille Ord, særlig til de unge i denne talrige Slægt, Børnebørnene, jeg der nu er ved at blive gammel og er ældedes sammen med Jakob Bjerres og hans Hustrus Børn. Der staar i Salomons Ordsprog: Børnebørn er de gamles Krone, og Børns Ære er deres Fædre, ja, det er Børnenes Ære at have gode Forældre, og jeg kan godt forstaa, om Hjærtet løfter sig lidt hos en og anden af Eder, naar I mindes, at I ere udsprungne af Slægten fra Nissumby, og føler, at de gamles Navn ligesom baner Veje for Eder hos Mennesker. Men Børnebørn er ogsaa de gamles Krone; det er den bedste Glans om de gamles Navn, naar gode Børnebørn, naar Efterkommere i flere Led gør dem Ære; hvert Barns og Barnebarns hæderlige Liv er en Straale i den Krans, der samler sig til Ære om de gamles Navn. Adskillige Aar før Eders Bedstefader døde, sagde han til mig: „Nu har jeg hundrede Børn og Børnebørn (saa mange var der den Gang) og af dem er ikke en vanskabt, ikke en mangler noget paa Forstanden, ikke en har gjort os Skam for Mennesker"; han følte, det var meget at takke for, og det var det i Sandhed. Og han kunde gerne føjet til: Det er i det hele dygtige Mennesker, og mange blandt dem vil gerne vandre med Gud i Hjærte og for Øje. Nu er Slægten allerede vokset siden den Tid, og den vil fremdeles vokse og brede sig, gid da det gode Liv maa forplantes i den, hvorved den bliver de gamles Krone, saa det længe mindes med Ære og til Glæde, at den er det gamle Ægtepars Efterkommere, som hviler under denne Mindesten.

Saa vil vi i vor Daabspagt bekende det Navn, der er givet at leve i til Ære, ja til evigt Liv, og bede om Velsignelsen i Herrens Bøn.

(Daabspagten og Fadervor).

Gud være lovet, at Slægt efter Slægt er kaldet til at forkynde hans Trofasthed og Kærlighed.

M. A. S. Lund.

Bjerre-Festen i Store Bjerre 1898.

Den 5. Juli 1898 samlede Mads Bertelsen Bjerre i Store Bjerre en stor Del af Slægten i dens Stamhjem. Der var omtrent 300 Slægtninge forsamlede, deriblandt saa godt som alle voksne af Nissumbylinien. Mads B. Bjerre havde for en Del Aar tilbage alene sørget for, at der blev skaffet Oplysninger om Slægtens Stamtavle tilbage i Tiden ved Kordegn Frølund i Holstebro. Ved Sammenkomsten i hans Hjem 1898 stiftedes Slægtens Støtteforening for dens Sammenhold. I Foreningens Bestyrelse, som udgav Slægtens Stamtavle 1902, er han Formand.

Fra hin Sammenkomst har vi et Par Minder ved Haanden, som vi skal meddele:

Bjerreslægtens Stamtræ.

Mel.: Velkommen i den grønne Lund.
Eller: I Sne staar Urt og Busk i Skjul.

Der stod et Træ i Oldtids Lund
af Himlens Kræfter favnet
med Rod i Underverdnens Bund
— og Ygdrasil var Navnet.

Vel Orme gnaved paa dets Rod
og Hjorte bed i Knoppen,
dog Kilder risled ved dets Fod
og Ørnen sad i Toppen.

Fra Verdens-Slægtens Stammetræ
fløj Kærner ud saa viden;
ved Hus og Slot, i Storm og Læ
der groede „Stammer“ siden.

Der ogsaa faldt en Kærne her
for trende Sekler siden.
En „Sir"-busk kun, — dog Træ blandt Træ'r
det blev den til med Tiden.

Den fri og sunde Bondejord
gav Stammen Rejsnings-Ævne
og under Lærkesangens Kor
den lærte frem at stævne.

Det prøvedes af Sne og Kuld
og Stormene fra Vesten;
dog stærkt det blev af Jyllands Muld
og af Guds Sol for Resten.

Og Tiden gik, og det blev stort,
om ikke just i Rangen.
Og *nogen* Nytte har det gjort
blandt Træ'r i Danevangen.

Til „Sir" og Gavn det længe staa —
med Retfærds-Blod i Kroppen,
med kærligt Læ til alle smaa,
med Lærkesang i Toppen.

Det længe staa trods Sne og Kuld
og Stormene fra Vesten
og vokse sundt af Danmarks Muld
og af Guds Sol for Resten!

K. Bjerre,
Sorø.

En Deltager i Festen meddelte anonymt følgende til „Lemvig Folkeblad":

Kære Hr. Redaktør!

De beder mig give Dem nogle Oplysninger om Bjerre-Festen den 5. Juli. Ja, naar De mener, at det maaske kan interessere Offentligheden, skal jeg gerne forsøge paa at genfremkalde nogle af mine Indtryk fra denne for alle Deltagerne meget betydningsfulde Dag.

Godt Middag saas Folk ad alle Veje at drage ned mod Store-Bjerre i Sir. Det var ca. 300 Mennesker, der samledes i Slægtens gamle Gaard, der ligger idyllisk gemt mellem Haveanlæg ved Foden af de mægtige Sir-Lyngbjerg Bakker — hvis Beplantning og Omdannelse til Festplads for en stor Del er Slægtens Værk.

Marken var allerede fuld af Heste, som Gaardspladsen af Vogne, og pludselig befandt man sig mellem lutter Slægtninge, Søskende, Onkler, Tanter, Fættere, Kusiner — alle dem, man i sin første Ungdom havde omgaaedes og sat Pris paa, gensaa man nu atter efter lang Tids Forløb, stadig flere og flere, her var de allesammen! — videre saa man mange, som man ikke kendte, men som man kunde se hørte der eller derhen, og endelig en Masse, man slet ikke vidste, hvem var, men alle bar de umiskendelig Præg af at høre til samme Slægt. Dette Præg skal jeg af nærliggende Grunde ikke her søge at karakterisere, blot sige, at, som naturlig, sammenbandt en fælles Sympathi hele denne Kreds: Smil og Velvilje lyste en i Møde fra alle Kanter.

Efter at Forsamlingen, i mindre Hold, havde indtaget Forfriskninger i Storstuen — hvor en Oversigt over Slægten, fra 1630 til nu, fyldte den ene Endevæg, sammen med en hel Række (ca. 60) Pennetegninger af en stor Del af Slægtens ældre, navnlig afdøde, Medlemmer, tegnede af Kunstmaler Niels Bjerre —, samledes den i Haven, hvor der var lagt Dansegulv og rejst en flagsmykket Musik-Tribune, der nu skulde gøre Tjeneste som Talerstol.

Gaardens nuværende Ejer, Mads B. Bjerre, bød Forsamlingen Velkommen, udtalte, at han her saa en Ungdomsdrøm og et længe næret Ønske gaa i Opfyldelse — nemlig Ønsket om at se en større Del af Slægten samlet her i det gamle Hjem, hvor den vides at have boet og bygget i over halvtredje Hundrede Aar, hvad der, naar henses til kulturelle Forandringer, egentlig er en meget lang Tid. Slægten har ikke al Tid været saa talrig, som den var i Begyndelsen og er nu igen. Stamtavlen ser ud omtrent som et Timeglas, idet Stammen i Store-Bjerre var ved at svinde helt ind. Her gik en gammel Karl, Niels Bjerre (f. 1717); han gif-

tede sig først i sit 53. Aar. I dette Ægteskab, der stiftedes i Dag for 128 Aar siden, fødtes en Søn, Kristen Bjerre, der giftede sig med en Slægtning af Lille-Bjerre-Stammen og blev Fader til det Søskendekuld — Jakob Bjerre, Nissumby, Bertel Bjerre, St. Bjerre, Kirsten Marie Holst, Dalgaard, Sidsel Kjærgaard, Peder Bjerre, Ejdal, og Niels Bjerre, Tviskloster —, hvorfra de allerfleste af os tilstedeværende stamme. Gid der altsaa, som det er Mindet om et Bryllup, vi er sammen for at fejre, maa hvile lidt af en Bryllupsstemning over Dagen. — Efter at Mads Bjerre derpaa kortelig havde gennemgaaet Slægtens og Gaardens Historie og Sangen „Udrundne er de gamle Dage" var bleven afsungen, gav han Ordet til Højskoleforstander Kristian Bjerre fra Sorø.

Her maa jeg bede om en Undskyldning for, at jeg ikke kan give noget Referat af dette lange og indholdsrige Foredrag, der handlede om en Masse forskellige Ting og idelig bevægede sig i Billeder og Anekdoter, dybe, undertiden pudsige, men al Tid fængslende og betagende — indtil baade Latter og Graad. Han var blandt andet inde paa den moderne Sætning om, at et Individ som en Slægt er Produkt af Fødsel og Opdragelse, en Sætning, som, misforstaaet, tit kan lede til farlige Konsekventser, og fortalte en Historie, mindre for at modbevise end for at vise Begrænsningen af denne Determinismens Theori. End videre fortalte han en Del Træk fra sit Barndomshjem, ikke for at fremhæve sin Gren af Familien, men for at andre ved dem skulde tænke paa deres Forældre og hvad de skyldte dem. Det bærende i Slægten havde været en dyb og stærk Understrøm af Fromhed, som dog aldrig var slaaet over i den usunde Pietisme, der ikke vides at have haft nogen varig Indflydelse paa et eneste Medlem af Slægten. Han sluttede med nogle Ord til nærmere Forstaaelse af Sangen om Slægtens Stamtræ, som derefter blev afsungen.

Den næste Taler var Folkethingsmand Peder Bjerre, Højstrup. Han udtalte bl. a., at det har Betydning for en Slægt som for et Folk at kende sig selv og sin Historie, derfor var han glad ved det Arbejde, som Mads Bjerre, tildels ved Tilskyndelse og Hjælp fra flere unge, havde udført

for at styrke Slægtens Sammenhold. Naar han skulde pege paa den Arv, vi havde modtaget fra Fædrene, saa var det ikke først og fremmest Dygtighed — i den Henseende var vi blevne overfløjede af mange andre —, men det var et Fond af Følelse og Fantasi, en Evne til at elske og lide med andre og til at lade sig gribe af det ny og gode i Tiden. Alle Vegne, hvor han havde truffet Slægtninge, var de, før de fleste andre, optaget af f. Eks. Valgmenighedssagen, Høj- og Friskolesagen, de ny Frihedsideer, det ny paa Landbrugets og andre praktiske Omraader osv. Ved Eksempler hjemme fra sluttede han med Ønsket om, at de nævnte Evner stadig maa udvikles mere, navnlig ved, at de gamle søge at vække og styrke de unges Ansvars- og Æresfølelse.

Derpaa talte Lærer Bertel J. Bjerre, Lomborg: (Da vi har hans Manuskript ved Haanden, gengiver vi Talen efter dette i Stedet for efter Folkebladet.)

Der er noget saa skønt i at samles her i vort Stamhjem, vort gamle, kære Fædrehjem, og det er jo desuden én af Slægtens store Mindedage, vor Oldefader Niels Bjerres Bryllupsdag. Det er en stor Slægt her nu staar, saa det er en stor Velsignelse, der har været over ham og hans Efterkommere, og det var skønt, om vi i Dag maatte faa nogle Minder kaldt frem, som kunde styrke det Kærligheds- og Slægtskabsbaand, der sammenbinder os. I Forældrenes Kærlighed til Børnene og i den gamle Slægts Kærlighed til den unge Slægt, er der ligesom en lille Afglans af Gud Faders Kærlighed til Menneskene. Jeg har tænkt mig, at den Mand og den Kvinde, der i gamle Dage byggede Store Bjerre, har begyndt med Bøn i Jesu Navn, har arbejdet trofast og sagt som saa: I Jesu Navn vi begynde at bygge, velsign os o Herre, opbyg her et Hjem, hvor Børnene vore kan leve saa trygge og Slægt efter Slægt i din Naade gaa frem; thi hvor der har været saa stor en Velsignelse over et Hjem og en Slægt, der er der sikkert bedet. Jeg tror ogsaa, at hvis Velsignelsen skal hvile over Slægten i Fremtiden, maa den vedblive at være en bedende Slægt.

Et Hjem bestaar jo ikke blot af Bygninger, af Bakker og Dale og Kornmarker; men et Hjem er et Hus, hvori

Fædrenes Hjerter er vendt til Børnene, og Børnenes Hjerter til Fædrene, et Sted hvor der leves i Kærlighed, og hvor de gode himmelske Kræfter røre sig og bære Menneskene opad. Det har ogsaa Betydning, at den Gaard og den Mark, hvor Forældrene har levet og virket, bliver i Børnenes Eje, da Minderne derved bedre bevares. Naar vi komme hjem til de gamle kendte Steder, komme Minderne som af sig selv, ja kunne undertiden bringe noget af det barnlige Sind med sig, som fyldte os, da vi var Børn, og af den Ungdoms Glæde og Fryd, som vi der følte. Her har vi et Hjem i Store Bjerre, baade fordi vi i Dag staa sammenbundne med Kærlighedsbaand, og fordi vore Fædre her har boet og virket i saa mange Aar, som det vel faa Steder er Tilfældet. Vi føle, at vi staa paa Hjemmets Grund. De fleste af os har mange kære Minder her fra Store Bjerre, og det var skønt, om der i Dag kunde komme mange frem, saa de gamle Dage kunde komme frem i vor Tanke, og de kære Skikkelser kunde blive levende for vore Øjne. Dertil har Kunstmaler N. J. Bjerre ogsaa bidraget, idet han har malet deres Billeder og bragt dem her tilstede, hvad vi er ham taknemlige for.

Jeg vil nu komme med nogle af mine Minder herfra. Jeg kom som Barn med mine Forældre her over i Besøg, og min Farbroder og Moster vidste altid at finde paa noget, der kunde glæde mig, saa det blev en Festdag at komme her. Mange Gange har jeg faaet Lommerne fulde af Sukker og Kage. Særlig Indtryk gjorde det paa mig, da jeg engang var et Ærinde heroppe fra Søllergaard og var ved at gaa ud af Gaarden, at Farbroder Bertel Bjerre raabte til mig og løb saa ind og hentede selv nogle Figener til mig. Da jeg blev konfirmeret forærede han mig et Faar og et Lam, som han lagde i mine Forældres Vogn og sagde, jeg skulde have til Lommepenge. Da jeg kom hjem fra Seminariet, var han brystsvag og mat; men alligevel gik han med mig til Skellet af Marken, talte med Interesse om, hvad jeg havde lært, og tog kærlig Afsked med mig. Det var sidste Gang, jeg saa ham. Det, jeg heller aldrig kan glemme, er, at Store Bjerre er min Faders Fødehjem, var et godt og velsignet Barndomshjem, som han elskede alle sine Dage. Han holdt

sig hertil i hans Ungdom og kom her jevnlig i hans Manddomsdage. Sidste Gang han var her, gik han en Tur op mellem Bakkerne her vesten for, fordi han gerne endnu en Gang vilde gaa der, hvor han saa tit havde gaaet i hans Barndoms- og Ungdomsdage. Da han som Olding laa veltilfreds i sit Kammer i Nissumby, sagde han engang til mig: „Jeg tænker saa tit paa min Moder i Store Bjerre, jeg kan ligesom høre de Sange, hun sang for mig i min Barndom". Dette er for mig et Bevis paa, at det var gode Sange, naar de kunde glæde ham i hans høje Alderdom. At nogle udenfor Familien ogsaa fandt, at der var godt til Huse i Store Bjerre, vil jeg fortælle lidt om. Her var i min Barndom en Lærer i Sir, der hed Holm, en Mand jeg mindes med stor Agtelse; ham vekslede jeg Breve med mange Aar efter, at han var flyttet fra Sir. Da skrev han til mig: „Jeg flyttede fra Sir og fik et større Embede; men jeg fik aldrig det, der kunde erstatte mig Samlivet med Familien i Store Bjerre". Ja, han kunde blive helt bevæget, naar nogen af Familien Bjerre besøgte ham. En Gang besøgte en Datter fra Store Bjerre ham, hun havde gaaet i hans Skole, da han var i Sir, og nu talte han saa fortrolig og hjertelig med hende, at de græd begge. Et saadant Hjem har der sikkert ogsaa været i Oldefaders og Tipoldefaders Tid. Ret betegnende synes jeg det er, at de mest ansete Handelsfolk laa i Kvarter i Store Bjerre fremfor noget andet Sted. Ja Overgaard i Naur var ligeledes en Gaard, de mere fremragende Handelsfolk holdt sig til. Disse to Hjem bleve saaledes forenede, derved at 4 Børn fra Bjerre giftede sig med 4 Børn fra Overgaard, at vi yngre ikke ved, hvorfra vi har arvet mest godt, enten fra Bjerre eller Overgaard. Vore Fædres Liv var et jevnt og muntert, virksomt Liv; de fulgte godt med Tiden paa det økonomiske Omraade, og der blev sikkert ogsaa kæmpet godt mod det onde baade i dem selv og mod, hvad der mødte Slægten udefra. Vi mindes dem med Kærlighed. Dette bærer denne store Forsamling Vidnesbyrd om, og Mads Bertelsen Bjerre og Kone skal have Tak for, at de har gjort os alle den Glæde at indbyde os til dette Møde, saa vi kunne opfriske Minderne, og Slægtskabsfølelsen derved kan styrkes.

Enhver vil gerne mindes med Kærlighed, og dette gælder især de gamle. Det har Digteren Øhlenschläger saa træffende sagt i et Vers, der lyder saaledes:

„Nu sætter mig ved Gravens Læ
endnu et lille Kors af Træ
til kærligt Venskabsminde,
at mine Børn i Fald de kom
og fandt den gamle Hytte tom,
dog kan mit Gravsted finde".

Her bliver Hytten med Guds Hjælp ikke tom, og Slægten vil ikke alene skrive Forældrenes Navne paa Trækors og Gravsten, men bevare deres Navne i taknemlig og kærlig Erindring, og maaske Slægten maa leve til Dagenes Ende. De unge ville sige til de gamle, ligesom Ruth sagde til sin Svigermoder: Din Gud skal være min Gud, hvor Du gaar, der vil jeg gaa, hvor du dør, der vil jeg dø, og der vil jeg begraves, — og de gamle vil sige til de unge, som Patriarken Jakob sagde til Josef: Nu dør jeg gerne, da jeg har set, at Du lever. Men for at kunne sige disse Ord: Nu dør jeg gerne, maa vi selv, ligesom den gamle Simeon, have taget Jesus i Favn, have fundet Livet i ham. At Jakob glædede sig saa meget over Josef, var sikkert ikke, fordi Josef var bleven en stor Herre; men meget snarere, fordi han levede i sin Faders Aand og Tankegang, og i Troen paa hans Faders Gud. Josef brugte den Magt, der var ham givet, til at gøre vel imod sin Fader og sine Brødre, han vilde betale Ondt med Godt, og naar dette Sind er i vore Børn, da gaa vi gamle glad til Hvile. For nu at dette Sind maa være i Eder, I unge, saa maa I søge hen til Livets Kilde, saaledes som den findes i de fire Naademidler. I har nok hørt, at i Paradiset delte Livets Flod sig i fire Strømme for at vande Haven. Saaledes er det ogsaa endnu, at hvor de fire Naademidler, Daaben, Nadveren, Guds Ord og Bønnen, benyttes flittig, der blomstrer Kristenlivet og Menneskelivet. Hvor Menneskene søge hen til disse Kilder, ville de ikke mangle Kræfter til at føre Livet til Gavn og Glæde for dem selv og deres Familie og især til Guds Ære.

Gid mange Bønner maa bedes for vor hele Slægt og af hver enkelt i Slægten!

Velsign os med din Helligaand,
og plej os med din egen Haand,
saa vi for dig maa være
som Blomster smaa med liflig Lugt,
som Træer fyldt med yndig Frugt
til Jesu Kristi Ære! Amen!

Mel.: Blomstre som en Rosengaard.

Bjerre-Slægt i Fædregaard
Mindefest vi holde.
Hundred-to og syvti Aar
den sig mon udfolde;
af den gamle Stammerod
otte Led der frem er groet,
signed hundredfolde.

Peders, Jakobs Ætter stor,
delt i tvende Grene,
Kærlighedens Gud Amor
dem mon genforene.
Grene sprang da frem paa ny,
talrigst vel i Nissumby,
frodig i det hele. —

Bedst vist i sit gamle Hjem
gror den tykke Stamme —
løvrigt her den skyder frem
under Arnens Flamme.
Hellig er os Fødested;
Slægten altid finde Fred,
Kærlighed tilsammen. —

Tungt vi her end mindes maa
Slægtens fordums Dage,
da i Tvang og Bast den laa,
Hove-Aag og Plage,
Fæstebrev og Stavnsbaand

lammed' baade Sjæl og Aand.
Tænk os kun tilbage!

Hjemmets Tarv, hvor var det smaat,
Hus og Bo kun lidet.
Ældre blandt os husker godt
Væggene opklinet.
Naar man ind ad Døren tren,
var der her kun Leer og Sten,
Høns og Svin ved Siden.

Rige Tider, Frihed, Krav,
siden vi opleved'.
Tak for Evner, Gud os gav!
Brug dem altid bedre!
Følge godt med Tiden frem,
bygge op med Glæde Hjem,
som kan Slægten hædre!

Nye Spirer, Blomst og Blad
alle Grene skyde!
Ungdomslivet lyst og glad
frem med Livet bryde!
Og her Kirkeklokkeklang
blande sig med Folkesang,
alle Hjerter fryde!

Niels J. Bjerre.
(Kolding).

Da ovenstaaende Sang, der var skreven for Lejligheden, af N. J. Bjerre, Kolding, var afsungen, oplyste Student Bertel Bjerre, Lomborg, med et Par Ord om en Forening, der var dannet af Slægtens Medlemmer, Lærer Jakob Bjerre, Attrup, rettede en Tak til Mads Bjerre og Hustru for denne Sammenkomst, Kristian Bjerre, Sorø, fremsagde Trosbekendelsen, og med Sangen „Min Mund og mit Hjærte" var denne Del af Festen sluttet, en Fotograf tog et Gruppebillede af alle Deltagerne, og de ældre begav sig ind for at spise, medens de unge enten vandrede op paa Bakkerne eller blev

i Haven, hvor Holstebro Musikkorps snart efter begyndte at spille til en Dans.

I det ene Fløjhus, der for Lejligheden var omdannet til en stor festlig dekoreret Spisesal, gik det under Maaltidet atter livligt til med Taler, baade muntre og alvorlige.

Navnlig holdt Lærer Hansen, Sir, en lang Tale om det Kendskab, han havde til Slægten, og om den stærke Ejendommelighed, der havde friet den fra at udviskes og forsvinde blandt andre Slægter i Tidens Løb. Det havde været en særlig dansk, jordelskende, virksom og livsglad Slægt, der aldrig havde haft noget tilovers for det blot tomme og indholdsløse. End videre talte han om de Familier, som Bjerre-Slægten havde forstaaet at knytte til sig og som har støttet denne — iblandt hvilke Overgaard-Familien indtager en særlig ejendommelig Plads.

Efter at baade ældre og unge havde spist, fortsattes Dansen endnu en Stund ved Lygteskær i den lune Sommeraften mellem denne Skare til Dels ukendte Fættere og Kusiner, indtil Maanen ildrød mellem Havens Træstammer saas at hæve sig i den natlige Horisont. Da tyndedes Forsamlingen lidt efter lidt, og Vogn efter Vogn rullede atter bort fra det gamle fælles Hjem til de mange særlige Hjem viden om.

Mindevers fra 30. Marts 1900,

Hundredeaarsdagen for Jakob Bjerres Fødsel.

Mel.: Der ligger et Land mod den — —.

Jeg priser den Stund, da min Fader blev født,
omhygget af Hjemmet ved Fædrenes Skød,
hvor Fader var hædret og Moder var god,
der Drengen han vokste til Mand og blev stor.

I Stammen der lever en urgammel Kraft,
som faa eller sjelden en Stamme har haft;
den alt har nu vokset i Hundred' af Aar
og grønnes og spirer, som Marken i Vaar.

Som Kraften laa gemt i den udlagte Jord,
laa Kraften og gemt i vort Fædreneblod,
og blev det end tungt under Fortidens Baand,
slog Hjertet dog ungt imod Frihedens Aand.

Som Stammen den skyder af Træets gamle Rod,
vi haabe, den frem gennem Tiderne gror
som Sæden, der vokser ved Gudslivets Lov
paa Jorden, som dyrkes ved Harve og Plov.

Til Slægter og Stammer og Folkenes Lag
vil mødes tilsammen paa hin store Dag,
hvor Menighedslivet har vokset sig frem
fra Jorden her nede til Evighedshjem.

Niels J. Bjerre.

Fædrenehjemmet.

Mel.: Naar Du vil paa Fjældesti.

Aand og Kraft af Livets Væld
ved Mindet her udspringer,
gennemstrømmer Liv og Sjæl,
giver Tanken Vinger;
ingen ved, hvorfra den kom
og hvorhen den farer,
men for os en Helligdom,
som vort Liv erfarer.

Aanden i vort Fødehjem
og hos vore Fædre,
gid den os maa bære frem
paa de kære Steder.
Aanden i vor Fædres Ord:
Hjemmets bedste Minde;
lad den altid hos os bo
i Hjerte og i Sinde.

Aand i Hjertet søger Ly,
der den bygger Rede;
den fandt Hjem i Nissumby,

hvor den Vingen breder
over hele Børnekuld,
som blev her udruget
og ved Fader, Moder huld
kærlig her blev vugget.

Ud dog flyver hver til sit
over Sø og Vange,
hjem vi gærne vendte tit
selv fra Rejser lange.
Minderne var altid ny
altid lige kære,
hjem til gamle Nissumby
altid var vor Glæde. —

Aand dog synes vingeskudt
nu i Fædres Bolig,
Virkekraften synes brudt
ensom og urolig.
Modervingen breder sig
over gamle Rede,
hvor saa mat og skrøbelig
findes alt hernede. —

Gid Aand og Kraften hæve sig
af de bløde Fjedre,
som den stærk og sund og rig
var hos vore Fædre;
Aand med Hjertet gaar som Arv
til ufødte Slægter,
hvor den ejer Kraft og Marv
ædel, god og ægte. —

Aanden! Du, som alt formaar,
som i vore Dage
kom til os med Kraft og Mod,
Du kan os ledsage —
lad det kendes, Du har Vej
til vor Arm og Tunge

og at her Du slipper ej
vore Slægter unge.

Du kan Slægten samle her
under Hjemmets Tage,
dan Du selv en Kæmpehær
af de syge spage.
Vis os Vej i hvert et Hjem.
Hvor Du selv har Bolig,
der kan Livet blomstre frem,
vokse stærkt og roligt. —

Niels J. Bjerre.

Fødselsdagsvers.

Mel.: Der ligger et Land mod den evige Sne.

Jeg voksede op i mit Fædrenehjem
blandt Brødrene tolv og med Søstrene fem.
Jeg kan ej beskrive, hvor yndigt det var;
vi kendte ej Sorgen, men var altid glad.

Ja hele min Barndom jeg legede bort;
jeg synes, den var mig vidunderlig kort,
saa Ungdommen svandt gennem Legen og Dans,
og Mindet derom har kun Kærligheds Glans.

Nu kom der en Aand, som jeg ved næppe hvad,
og hvisked i Øret et underligt Kvad,
om Kampen for Livet og Kampen mod Død,
og stærkt gennem Ungdommens Liv det nu brød.

Jeg gik da saa stille og grundede paa,
hvem kan dog de selvsamme Tanker forstaa;
ej Kampen alene, den var for mig selv,
det var som en Bølge, en brydende Elv.

Jeg følte, som her i mit Hjem og mit Folk
jeg særlig var kaldet til Kæmpe og Tolk
for Aandernes Magt i den brydende Tid,
og voksede frem gennem Kamp og Strid.

Saa mangen en Lanse jeg brød med min Faer:
„Ej var jeg hans Søn og han „vist mej æ Dar".
Han sagde: „Sejl Du kun Din egen Sø,
her er ikke Plads for Dit Ukrutsfrø".

Dog strøede jeg rundt om mig mangt et Ord,
som ikke jeg selv og de mindre forstod,
men Frøet det spired og Grøden brød frem
og plantedes ud i Familiens Hjem.

Og Livstræet vokste saa frisk og saa slank
med Blomster og Blade, med Grene saa rank.
Til Skole og Kirke vi kørte nu ud
med Lovsang til Gud for den dejlige Tur.

Hvor blev det da yndig at færdes omkring
med Tale og Sange i Hjem og i Eng;
og Aarene ilte fra Yngling til Mand,
da Handlen mig førte til Engeland.

Der kom dog den dejligste Tid i mit Liv,
da over jeg førte min elskede Viv;
og Livet i Hjemmet var hyggelig blot
min Gerning gik fremad og al Ting godt.

København, den 7. Maj 1895.

N. J. Bjerre.

Nissumby, den 7. Maj 1902.

Mel.: Fuglen sit Øje lukker.

Aaret, som her oprinder
hjemme, hvor jeg blev født,
gemmer saa mange Minder,
altid saa barnlig sødt.

Yndig var Barnetiden,
herligst min Ungdoms Vaar,
tidlig dog Manddoms-Striden
kaldte mig frem til Daad.

Striden om Kald for Haanden,
Striden for Ærlighed,
Striden for Liv og Aanden,
Striden for Kærlighed.

Sejren da syntes vundet
alt i min Ungdoms Aar.
Frugten dog findes svundet,
nu som min Manddom gaar.

Svundet for mig og flere,
svundet fra Arnested.
Kan vi ej naa den mere
selv i Guds Menighed?

Kampen var da forgæves,
Kampen dog førte frem,
Kampen, hvorfor der stræbtes
ude saavel som hjemm'.

Kæmp dog, om end vi falder,
fremad maa Vejen gaa.
Kæmp kun hvor Herren kalder,
da kan vi Maalet naa.

Niels J. Bjerre.

Faders og Moders Minde.

Mel.: Rejs op dit Hoved.

I Mindet stiger for Øjet frem
min Fa'er og Mo'er i vort kære Hjem,
af Glæde min Sjæl omslynges.
For Synet jeg ser dem stige op,
min Fa'er og Mo'er over Bølgetop.
Paa Mindehavet jeg gynges.

Det er som Mindet om Kærlighed
fra Fa'er og Mo'er mig bringer Fred
for alt, hvad min Sjæl nedtynger;

det er, som Baandet mig knytter mer'
til Fa'er og Mo'er nu i Evighed,
saa Mindet mig helt forynger.

Jeg føler mig da i Mindet glad,
som Fa'er og Mo'er ved min Side sad
i hensvundne Barnedage,
og at jeg ønsker, at Barn jeg var
ved Fa'er og Mo'er saa hjerteglad,
thi Minderne er mig saa fagre.

Ja bare den Aand og den Kærlighed,
som Fa'er og Mo'er var besjælet med
hos mig nu altid maa leve,
saa vil der dale Velsignelse ned
fra Fa'er og Mo'er i al Evighed.
I mange Slægtled den leve!

Jeg føler mig ofte, som alt jeg var træt,
naar Fa'er og Mo'er jeg ej husker ret.
O Minder! Lad dem mig bære,
det var, som var der Styrke og Kraft
hos Fa'er og Mo'er, som aldrig ta'r af,
og Mindet min Kraft kan hæve.

Den Kraft af Naturen er Kærlighed,
Til Fa'er og Mo'er den var dalet ned
og evig som Havets Bølger,
gid den mig styrke i Livets Færd
til Fa'er og Mo'er at være værd,
til hist jeg dem efterfølger.

Dog, bygges Livet paa Kærlighed,
selv Fa'er og Mo'er er vi ikke værd,
om ej vi dem kan forsage,
men han, som lever i Evighed
med Fa'er og Mo'er, han det ene ved,
vi har end det bedste tilbage.

Niels J. Bjerre.

INDHOLD.

Jakob Bjerres Forfædre ..... Side 5
Ane Maries Barndomshjem..... — 8
Handelshistorier ..... — 17
Jakob Bjerres Barndomshjem..... — 22
Jakob Bjerres Barndom, Ungdom og Forlovelse — 25
Hjemmet i Nissumby ..... — 27
Et Rids af Bygningerne i Nissumby fra før 1847 — 38
Fødselsdagsdigte af B. J. Bjerre, Lemvig ... — 42
Jakob Bjerre som Landmand..... — 53
Jakob Bjerres politiske Standpunkt ..... — 56
Jakob Bjerres religiøse Standpunkt ..... — 58
Pastor Lunds Tale 1896 ved Mindestenen.... — 62
Jakob Bjerres Haandskrift..... — 63
Bjerre-Festen i Store Bjerre 1898..... — 66
Digte af N. J. Bjerre, Kolding ..... — 76

De Julestjerner paa Himlen blaa,
de lyse i Nætterne lange,
de tindre saa trofast Aar efter Aar
og minde om Englenes Sange.

De klare Stjerner paa Himlen blaa,
de smile til Jorderige,
og Smilet glæder især de smaa,
hver from lille Dreng og Pige.

De klare Stjerner paa Himlen staa
og smile til Jorderige,
mens Slægter komme og Slægter gaa,
og Aar efter Aar bortvige.

I klare Stjerner paa Himlen blaa,
I glæded mit Barneøje,
saa ofte jeg op til Eder saa
I hæved mit Sind mod det høje.

Nu tindre I over min Faders Grav
som over min Moders tillige,
de Himmellys, Gud Fader os gav,
skal aldrig fra Jorden vige.

Naar jeg i Himmelhjemmet maa
Istemme de evige Sange,
I Stjerner over min Grav vil staa
og lyse i Nætterne lange.

D. 30. Aug. 1903.

B. J. Bjerre.